

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับ "ครู"
  - 1.1 ความหมายของครู
  - 1.2 บทบาทหน้าที่ของครู
  - 1.3 คุณลักษณะของครูที่ดี
  - 1.4 จรรยาบรรณครู
2. วิชาชีพครู
  - 2.1 การพัฒนาวิชาชีพครู
  - 2.2 คุณภาพครู
  - 2.3 ระดับคุณภาพครู
  - 2.4 ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู
  - 2.5 เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 3.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับ "ครู"

ความหมายของครู

สังคมไทยเป็นสังคมที่เคารพต่องูใหญ่ที่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนให้มีความรู้ ให้คำแนะนำ โดยเรียกบุคคลนั้นว่า "ครู" คำว่า "ครู" นั้นเป็นคำที่สูงยิ่ง เพราะถือว่าครูเป็นผู้ที่ควรได้รับการเคารพบูชา คนที่ได้ชื่อว่าเป็นครูจะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2543 : 5) ความตอนหนึ่งว่า "...ครูเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาการและเป็นผู้ถ่ายทอดความประพฤติ กิริยาคิด และความจริงทุกอย่าง ซึ่งจะสร้างให้บุคคลเป็นคนที่ดี เป็นคนที่ไม่เป็นภัยต่อผู้อื่น ตรงกันข้าม เป็นผู้ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ต่อส่วนรวม และตัวเองก็จะได้ประโยชน์ว่าเป็นคน ที่เจริญ..."

คำว่า "ครู" มีรากศัพท์มาจากภาษาบาลีว่า "ครุ, ครู" หรือ มาจากภาษาสันสกฤตว่า "คุรุ" ในความหมายที่เป็นคำนาม แปลว่า ผู้สั่งสอนศิษย์ หรือ ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ และ ความหมายที่เป็นคำวิเศษณ์ ในภาษาบาลีแปลว่า หนัก สูง ในภาษาสันสกฤต แปลว่า ไหญ่ หนัก (ราชบัณฑิตยสถาน. 2539 : 170)

ส่วน กู๊ด (Good. 1973 : 586) ได้ให้ความหมายของคำว่า ครู (Teacher) ไว้ว่า

1. ครู คือ บุคคลที่ทางราชการจ้างไว้เพื่อทำหน้าที่ให้คำแนะนำ หรืออำนวยความสะดวกในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับนักเรียนหรือนักศึกษาในสถาบันการศึกษาไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือเอกชน
2. ครู คือ บุคคลที่มีประสบการณ์ หรือมีการศึกษามาก หรือดีเป็นพิเศษ หรือมีทั้งประสบการณ์ และการศึกษาดีเป็นพิเศษในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง ที่สามารถทำให้บุคคลอื่นเกิด ความเจริญงอกงามและพัฒนาการก้าวหน้าได้
3. ครู คือ บุคคลที่สำเร็จหลักสูตรวิชาชีพจากสถาบันฝึกหัดครู และการฝึกอบรมนั้น ได้รับจากรัฐหรืออย่างเป็นทางการ โดยมอบประกาศนียบัตรทางการสอนให้แก่บุคคลนั้น
4. ครู คือ บุคคลที่สั่งสอนและอบรมคนอื่น ๆ

พุทธทาสภิกขุ (2529 : 92) ได้อธิบายความหมายของคำว่าครูไว้ว่า ในสมัยโบราณ ประเทศอินเดียซึ่งเป็นเจ้าของคำนี้ ถือว่าเป็นคำที่สูงมาก คือ เป็นผู้เปิดประตูทางวิญญาณ แม้ก็นำทางวิญญาณไปสู่คุณธรรมชั้นสูง เป็นเรื่องทางจิตใจโดยเฉพาะ มิได้หมายถึง เรื่องวัตถุหรือมารยาท หรือแม้แต่วิชาชีพครูนั้นมักจะทำหน้าที่เป็นบุโรหิตของพระราชา หรืออัคร ซึ่งม้ออำนาจวาสนา มีหน้าที่การงานใหญ่หลวง คำว่า "ครู" เราเรียกกันมา พียงแต่ว่าเป็นผู้ที่ควรเคารพหรือมีความหนักที่เป็นหนักอยู่เหนือศีรษะเป็นเจ้าเหนืออยู่เหนือศีรษะทุกคน แต่เดี๋ยวนีได้กลายมาเป็นผู้ประกอบอาชีพอย่างหนึ่งก็ได้...

จากคำอธิบายของท่าน พุทธทาสภิกขุ ดังกล่าวข้างต้น สามารถจำแนกความหมายของครูออกได้เป็น 2 นัย คือ

1. ในสมัยโบราณครูอยู่ในฐานะผู้นำ เป็นผู้เปิดประตูทางวิญญาณของศิษย์ไปสู่คุณธรรมชั้นสูง และครูเป็นผู้ที่ควรแก่การเคารพ เป็นผู้ที่มีความหนักแน่นเป็นเจ้าเหนืออยู่เหนือศีรษะของคนทุกคน
2. ในปัจจุบันมองครูในฐานะผู้ประกอบอาชีพอย่างหนึ่ง

ยนต์ ชุ่มจิต (2534 : 12) ได้สรุปความหมายของครูได้ 5 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. คำว่า "ครู" มาจากรากศัพท์เดิมในภาษาบาลีว่า "ครุ, คุรุ" หรือจากภาษาสันสกฤตว่า คุรุ ซึ่งเป็นรากศัพท์เดิมของคำว่า คารวะ แปลงเป็น เคารพ
2. การคารวะหรือเคารพ หมายถึง การตระหนัก ซึ่งหมายถึงการเอาใจจดจ่อในความดีอันมีอยู่ในตัวตนหรือสิ่งของ ครูเป็นผู้ตระหนักโดยใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรวนในสิ่งที่ดีชั่ว ควร มิควร และเป็นผู้ที่ศิษย์ควรตระหนัก
3. คำว่า ครู ในสมัยโบราณ หมายถึง เป็นผู้นำ เป็นผู้เปิดประตูทางวิญญาณของศิษย์ไปสู่คุณธรรมชั้นสูง
4. ความหมายโดยทั่วไปของครู หมายถึง ผู้อบรมสั่งสอน ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์ เป็นผู้ที่มีความหนักแน่น ควรแก่การเคารพบูชาของศิษย์
5. ปัจจุบัน ครู หมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพอย่างหนึ่งที่ทำหน้าที่สอนคน และมักจะใช้กับผู้สอนในระดับที่ต่ำกว่าวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษา

สมัยก่อนสถาบันครูได้รับการยกย่องอย่างสูง เมื่อครูพูดอะไรคนก็เชื่อฟัง มาถึงยุคปัจจุบันนี้ ครูได้กลายเป็นอาชีพทำหน้าที่ให้การศึกษา ทำหน้าที่สอนคน พัฒนาคน แต่ความสำคัญของครูก็ยังมีอยู่ในระดับสูงยิ่ง คำว่า ครู ยังมีความศักดิ์สิทธิ์ยังคงอยู่ในจิตสำนึกของคนดีทุกคน มีคำกล่าวเปรียบเทียบกับครูไว้ต่าง ๆ กันไป เช่น (โกสินทร์ ริงสยาพันธ์, 2530 : 62)

- ครู คือ ปุชนิยมบุคคล
- ครู คือ แม่พิมพ์ของชาติ
- ครู คือ ทหารเอกของชาติ
- ครู คือ พ่อแม่คนที่สองของศิษย์
- ครู คือ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ความหมายในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (มาตรา 4) "ครู" หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้าน การเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. 2542 : 4)

จากความหมายของคำว่า ครู ตามทัศนะของบุคคลต่าง ๆ สรุปได้ว่า

1. คำว่า ครู มาจากรากศัพท์เดิมในภาษาบาลีว่า ครุ, คุรุ หรือในสันสกฤตว่า คุรุ ซึ่งเป็นรากศัพท์เดิมของคำว่า คารวะ แปลงไปเป็น เคารพ ซึ่งหมายถึง การตระหนัก คือ การเอาใจจดจ่อในความดีอันมีอยู่ในตัวบุคคลหรือสิ่งของ ครูเป็นผู้ตระหนักโดยใช้ปัญญาไตร่ตรวนในสิ่งที่ดีชั่ว ถูกผิด ควร มิควร และเป็นผู้ที่ศิษย์ควรตระหนัก
2. คำว่า ครู ในสมัยโบราณ หมายถึง เป็นผู้นำ เป็นผู้เปิดประตูทางวิญญาณของศิษย์ไปสู่คุณธรรมชั้นสูง

3. ความหมายของครูโดยทั่วไป หมายถึง ผู้อบรมสั่งสอน ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์ เป็นผู้ที่มีความหนักแน่นแก่การเคารพบูชาของศิษย์

4. ปัจจุบันครู หมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพอย่างหนึ่งที่ทำหน้าที่หลักในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

บทบาทและหน้าที่ของครู

ในสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว ทำให้บทบาทของครูได้เปลี่ยนมาเป็นอาชีพอย่างหนึ่ง มีสภาพเป็นข้าราชการ ลูกจ้าง หรือพนักงาน ทำให้ครูไม่สามารถคงสภาพเดิมที่เคยได้รับการยกย่องว่าเป็นปูชนียบุคคลไว้ได้ ดังนั้น ภาพของครูในปัจจุบันจึงเป็นแค่ ผู้ที่มีหน้าที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาโดยรอบด้านขึ้นในตัวผู้เรียน และเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม เช่นเดียวกับที่วิญญาณพึงมี เกี่ยวกับบทบาทของครูนั้น คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อการปฏิรูปการศึกษาได้กำหนดบทบาทของครูที่พึงประสงค์ไว้ดังต่อไปนี้ (สิปปนนท์ เกตุทัต และคณะอื่น ๆ. 2518 : 141)

1. บทบาทเฉพาะตัว

- 1.1 เป็นผู้รักการอ่าน การค้นคว้า ปรับปรุงตนเองให้ทันสมัย มั่นใจและศรัทธาในอาชีพครู
- 1.2 เป็นผู้มีความเป็นตัวของตัวเอง แล้วแสดงออกเพื่อเผยแพร่ความคิดความรู้ต่อสาธารณะ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของตน
- 1.3 เป็นผู้ประพฤติและวางตนอยู่ในกรอบศีลธรรมจรรยาที่ยอมรับในชุมชน
- 1.4 เป็นผู้ประกอบอาชีพพอควรแก่อัตภาพ มานะบากบั่น มัธยัสถ์ ไม่เห็นแก่ความเจริญทางวัตถุเกินกว่าคุณธรรมและจริยธรรม

2. บทบาทต่อนักเรียน

- 2.1 เป็นผู้ช่วยและแนะให้นักเรียนมีหลัก รู้จักวิถีศึกษาค้นคว้าและเลือกทางของตนเองอย่างอิสระ
- 2.2 เป็นผู้ฝึกให้นักเรียนให้สามารถทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักวิพากษ์วิจารณ์รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น และมีวินัยในตนเอง
- 2.3 เป็นผู้สนใจศึกษาธรรมชาติของศิษย์ให้ความรักเอาใจใส่ศิษย์ ขจัดช่องว่างระหว่างครูกับศิษย์
- 2.4 เป็นผู้ศึกษาความสนใจ ความถนัด ความสามารถของนักเรียน และหาทางส่งเสริม แนะนำในการเลือกวิชาและอาชีพนักเรียนได้อย่างเหมาะสม
- 2.5 เป็นผู้ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกฝนในคุณธรรม จริยธรรม เห็นคุณค่าของเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ

3. บทบาทต่อสังคม

3.1 เป็นผู้มีความรู้ ความสนใจในการเกษตร และมีส่วนร่วมกิจกรรมเกษตรในท้องถิ่นได้ดี

3.2 เป็นผู้รักความยุติธรรม และกล้าต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมของสังคมด้วยสติปัญญาตามกระบวนการที่เหมาะสม

3.3 เป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่น เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3.4 เป็นผู้ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยแก่ชุมชน โดยประพฤติตนเป็นแบบอย่างและชักนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตามโอกาสที่เหมาะสม

จากการค้นคว้าวิจัยเรื่อง "ขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการสอนระดับประถมศึกษา" สรุปได้ว่า ครูที่มีความรู้คู่คุณธรรม ควรจะมีบทบาทและปฏิบัติหน้าที่ให้ครบถ้วน ดังนี้ (อ่ำไพ สุจริตกุล และคนอื่น ๆ. 2533 : 23-28)

1. สั่งสอน ฝึกฝน อบรม ปมนิสัยศิษย์ เพื่อพัฒนาตนให้มีสติปัญญา มีเหตุผล มีความเจริญงอกงามทั้งด้านร่างกาย จิตใจและคุณธรรม มีความสามารถ และมีทักษะในการประกอบอาชีพสุจริต คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ และที่สำคัญที่สุดก็คือ พัฒนาศิษย์จนเป็นผู้มีความรู้ควบคู่คุณธรรม

2. ศึกษาค้นคว้า วิจัยให้ทันสมัยอยู่เสมอ ครูต้องเป็นทั้งผู้ผลิตงานวิจัย และผู้ใช้ผลงานวิจัยของตนเองและของผู้อื่นด้วย

3. แนะนำ กำกับ ติดตามผลการสอน นิเทศงาน และบริหารเป็น ความก้าวหน้าของครู มีใช้เพียงแต่สอนเก่งเท่านั้น ครูต้องทำงานร่วมกันในสถาบัน มีกฎเกณฑ์ในความก้าวหน้าทั้งด้านอายุการทำงาน ความสามารถในการสอน การให้บริการและการบริหารงานต่าง ๆ ครูที่มีคุณวุฒิและประสบการณ์มาก จะทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำ กำกับดูแล ตลอดจนช่วยและติดตามผลงานของบุคลากรในสถาบันของตนตามลำดับอาวุโสได้เป็นอย่างดี

4. ประยุกต์ใช้ทรัพยากร ดิน และสังคมให้เป็นประโยชน์ได้ทุกเมื่อ ครูอาจารย์มีหน้าที่และบทบาทในการระดมทรัพยากร และรู้จักใช้ทรัพยากรสังคมให้เป็นประโยชน์แก่การเรียนการสอน ตลอดจนการฝึกอบรมศิษย์ ในกรณีนี้ย่อมหมายรวมถึงทรัพยากรมนุษย์ วัสดุอุปกรณ์ และทุนทรัพย์ เพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่โรงเรียน สถาบัน และสังคม

5. เป็นผู้สร้างและมีมนุษยสัมพันธ์ ครูอาจารย์ในสถานการณปัจจุบันต้องเป็นผู้ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม หรือชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

6. เป็นนักพัฒนาสังคมและบุคคล ในสภาพทั่วไปของเมืองไทยยังมีเขตแดนหรือพื้นที่ขาดความเจริญ ซึ่งมีเด็กด้อยโอกาสอยู่มาก ครูอาจารย์ควรมีบทบาทหรือทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิ์ผลประโยชน์ หรือโอกาสเพื่อความเป็นธรรมของสังคม

เฉลิมศักดิ์ นามเชียงใต้ (2542 : 10-16) ได้กล่าวถึง บทบาทของครูผู้สอนในส่วนของการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพครู (National Teacher Qualification : NTQ) ว่า ครูต้องจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลาง ครูต้องร่วมกันทำงานเป็นทีม และร่วมมือกับผู้เรียน ครูต้องแนะนำแหล่งข้อมูลและความรู้แก่ผู้เรียน ครูเป็นผู้ออกแบบวิธีเรียนร่วมกับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ให้รู้จุดแข็ง จุดด้อยในตัวผู้เรียน แสวงหาความร่วมมือทั้งครูและผู้เรียน เพื่อวางแผนแสวงหาข้อมูลในฐานะผู้ให้คำแนะนำการเรียนรู้อย่างช่วยเหลือผู้เรียนในขณะปฏิบัติการเรียนรู้ ร่วมมือในการประเมินผล ตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน นำเสนอผลงานของการเรียนรู้และปรับปรุงให้ดีขึ้น สมบูรณ์ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ผลดีเด่น เพื่อนำเสนอสาธารณชนทั่วไป

ธีรศักดิ์ อัครบวร (อ้างถึงใน วิไล ตั้งจิตสมคิด, 2544 : 116-117) ได้ให้ความหมายของคำว่า TEACHERS ดังนี้

- T = Teaching and Training คือ การสั่งสอนและการฝึกฝนอบรม
- E = Ethics Instruction คือ การอบรมคุณธรรมและจริยธรรม
- A = Action Research คือ การค้นคว้าวิจัยหรือการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ
- C = Cultural Heritage คือ การถ่ายทอดวัฒนธรรม
- H = Human Relationship คือ การสร้างมนุษยสัมพันธ์
- E = Extra Jobs คือ การปฏิบัติหน้าที่พิเศษต่าง ๆ
- R = Reporting and Counseling คือ การรายงานผลและการแนะนำ
- S = Student Activities คือ การจัดกิจกรรมนักเรียน

พุทธทาสภิกขุ (2529 : 94-95) ได้ให้ทัศนะถึงหน้าที่ครูในยุคโบราณว่าเป็นหน้าที่สูงสุด ถือว่าครูเป็นผู้นำทางวิญญาณ เป็นผู้เปิดประตูด้วยการทำลายอวิชชา หน้าที่ของครูมี 3 ขั้นตอน คือ

1. ครูบ้าน คือ บิดา มารดา ที่เป็นบูรพาจารย์สอนมาแต่แรกเกิด
2. ครูที่โรงเรียน คือ ครูอาจารย์ ที่สอนหนังสือในโรงเรียน
3. ครูที่วัด คือ พระสงฆ์ ที่สอนเรื่องบวช เรื่องเรียน เรื่องจิตวิญญาณ

กรมวิชาการ (2523 : 8-34) ได้กำหนดหน้าที่ครูด้านจริยธรรม ดังนี้

1. ครูทุกคนต้องพร้อมที่จะสอนจริยธรรมได้ ต้องมีจริยธรรมอยู่ในตัว ประพฤติตัวเป็นแบบอย่างแก่ศิษย์ได้
2. ครูต้องเคารพความจริง มุ่งแสวงหาความจริง เข้าถึงความจริง แล้วนำไปสอนให้สอดคล้องกับจริยธรรม
3. ครูต้องทำความเข้าใจศัพท์และถ้อยคำที่ใช้ และเกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม เพื่อนำไปใช้สอนให้ถูกต้องเหมาะสม

4. ครูต้องรู้จักคิด รู้จักทำ เป็นมิตรที่ดี หรือกัลยาณมิตร
5. ครูต้องสอนจริยศึกษาด้วยการปฏิบัติ และให้เด็กเห็นเป็นตัวอย่าง
6. ครูต้องวัดและประเมินผลการสอนอยู่เสมอ โดยการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน กล่าวโดยสรุปแล้วบทบาทและหน้าที่ของครูในปัจจุบันควรมีอยู่ 4 ด้านใหญ่ ๆ

ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ต่อศิษย์ ครูจะต้องเป็นผู้อบรมสั่งสอน แนะนำ และเป็นตัวแบบที่ดี ทำให้ศิษย์พัฒนาเจริญก้าวหน้าไปในทางที่พึงประสงค์
2. บทบาทต่อตนเอง ครูจะต้องเป็นคนที่มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว
3. บทบาทต่อชุมชน ครูจะต้องเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี สร้างสรรค์ความเจริญให้กับสังคม
4. บทบาทต่อวิชาชีพ ครูจะต้องศรัทธาในวิชาชีพครู และสร้างสรรค์จิตใจวิชาชีพครูให้มีศักดิ์ศรี มีเกียรติภูมิ และช่วยยกระดับฐานะวิชาชีพครูให้สูงขึ้น

คุณลักษณะของครูที่ดี

สังคมไทยให้ความคาดหวังว่า คนที่ยึดอาชีพครูควรมีความเป็นครู สามารถเป็นแบบอย่างของนักเรียน หรือที่เรียกว่าเป็นแม่พิมพ์ของชาติ ดังนั้น คุณลักษณะของครูอาจารย์จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งพระราชทานแก่ครูอาวุโส ประจำปี 2522 เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2523 (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู, 2543 : 4) มีข้อความตอนหนึ่งว่า

"...ครูที่แท้จริงต้องเป็นผู้กระทำแต่ความดี คือ ต้องหมั่นขยัน และอดุสาทะพานเพียรเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่และเสียสละ หนักแน่น อดทน และอดกลั้น รักษาวินัย สำนวณระวังความประพฤติของตนให้อยู่ในแบบแผนอันดีงาม ปฏิบัติตัวปลีกใจจากความสะทวสทวทว ความสนุกสนานรื่นเริงที่ไม่สมควรแก่เกียรติภูมิของตน ตั้งใจให้มั่นคง และแน่วแน่ ซื่อสัตย์ รักษาความจริงใจ เมตตาหวังดี วางใจเป็นกลาง ไม่ปล่อยไปตามอำนาจอคติ รวมทั้งอบรมปัญญาให้เพิ่มพูนสมบูรณ์ขึ้น ทั้งในด้านวิทยากรและความฉลาดรอบรู้ในเหตุและผล..."

ศุมน อมรวิวัฒน์ (2534 : 4-8) แบ่งคุณลักษณะของครูออกเป็น 2 ด้าน คือ รูปลักษณ์ (Appearance) และกิจลักษณะ (Performance) รูปลักษณ์ หมายถึง ลักษณะที่มองเห็นว่าคนเช่นนี้เองที่เป็นครูที่พึงประสงค์ ส่วนกิจลักษณะ หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติงานพัฒนาตนเองของครูที่บ่งบอกถึงความรู้ ความคิดและความสามารถอันพึงประสงค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

รูปลักษณะ (Appearance) ของครู มี 7 ลักษณะ ได้แก่

1. สดชื่นแจ่มใส สะอาดตา (Pleasant) ครูควรมีสภาพดี ร่างกายแข็งแรง แต่งกายสะอาด และมีท่าทางที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ซึ่งมีอิทธิพลต่อบรรยากาศการเรียนการสอนไปด้วย

2. ตื่นตัว หนักเอาเบา (Alert) ครูต้องเป็นคนที่สนใจ ใฝ่รู้ ตื่นตัว กระฉับกระเฉง พร้อมทั้งจะรับรู้ข่าวคราว เฝ้าดูความเปลี่ยนแปลง และเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้น

3. มั่นใจตนเอง (Confident) ครูที่มีความมั่นใจในตนเองย่อมมีความมองอาจ สร้างงาน และสามารถกำหนดสถานการณ์ของความเป็นครูอย่างมีศักดิ์ศรี รู้จักกาลเทศะ ไม่ก้าวร้าว และไม่หลงตัวเอง

4. รอบรู้ (Informed) ในความหมายนี้มิใช่เจาะจงให้ครูต้องเป็นนักปราชญ์หรือเป็นคนที่มีรู้ทุกเรื่อง แต่อย่างน้อยครูต้องเป็นผู้รอบรู้ข่าวสาร เหตุการณ์ ตลอดจนปัญหาสังคม ติดตามและสังเกตวิธีการที่คนต่างฝ่ายต่างความคิด เข้าได้เกี่ยวกันโดยเหตุผลแล้วรู้จักใช้วิจารณญาณวินิจฉัยตามความรู้และประสบการณ์ของตน

5. เป็นกัลยาณมิตร (Friendly or Being Intimate Friend) คุณลักษณะนี้ หมายถึง ความมีน้ำใจ ความใกล้ชิดผูกพันกับศิษย์และเพื่อนร่วมงาน ลักษณะของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีทักษะทางสังคมเป็นที่รักและไว้วางใจ

6. ฉลาด (Intelligent, Clever) ครูต้องสามารถใช้ภาษาโต้ตอบกับผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง รับฟังเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างเข้าใจ รวดเร็ว จับประเด็นได้ว่าอะไรสำคัญ อะไรเป็นประเด็นหลัก และประเด็นย่อย

7. สุภาพ (Courteous) หมายถึง กิริยาที่เหมาะสมกับบุคคล กาลเทศะ แสดงว่าได้รับการฝึกหัด ขัดเกลา ไม่หยาบกระด้าง

สรุปได้ว่า รูปลักษณะของความเป็นครู ได้แก่ P-A-C-I-F-I-C รวมเป็น PACIFIC ซึ่งแปลว่า ความสงบเหงามแต่แฝงความดีกล้าและพลังที่เปี่ยมล้น ครูจึงเป็นตุลุมหาซลาตย์ เยือกเย็น ยิ่งใหญ่เกินกว่ากล่าวขาน เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน สืบสานคุณธรรม นำปวงชน

ส่วนกิจลักษณะ (Performance) ที่ครูควรสั่งสมและฝึกอบรมให้เกิดขึ้น เป็นการพัฒนาตนเอง มี 4 ประการ ซึ่งตามหลักพุทธธรรม เรียกว่า ภาวนา 4 ได้แก่

1. กายภาวนา การพัฒนาทางกาย (Physical Development) ตามนัยพระพุทธศาสนา มิได้หมายถึงการนั่งหลับตา หรือการพรำบ่นภาตยาอาคม แต่ถือว่ากายของเรามีการตอบสนองต่อสิ่งเร้า คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ความรู้สึกรักชอบเกลียดชัง หรือความรู้สึกเฉยเมยต่อสิ่งเร้า เราเรียกภาวะเหล่านี้ว่า เป็นสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ที่มีความสัมพันธ์กับตัวเรา ดังนั้นกายภาวนา จึงเป็นการฝึกอบรมวิธีการปฏิบัติงานกับสิ่งแวดล้อมเหล่านั้นในการที่ทุกที่ควรเว้นและลด ละเลิกการกระทำที่นำโทษ นำไปสู่ความเสื่อม และมุ่งพัฒนาการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดประโยชน์ที่แก่คนและส่วนรวม

2. สីลภาวณา การพัฒนาความประพฤติ (Moral Development) เป็นการพัฒนาความประพฤติและจรรยาของบุคคลให้เป็นไปตามหลักการและระเบียบวินัยที่ถูกต้อง ช่วยให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเมตตา ซื่อตรง ไม่สว่สละเมียด จริงใจ และใช้สติปัญญา

3. จิตตภาวณา การพัฒนาจิตใจ (Emotional and Mental Development) หมายถึง การฝึกอบรมจิตใจให้เบิกบานผ่องใส เข้มแข็ง มั่นคง เรื่องของการพัฒนานี้เป็นประเด็นหลักที่ทำให้คนเป็นมนุษย์ และมีเหตุผลต่อบุคลิกภาพของครูอย่างยิ่ง

4. ปัญญาภาวณา การพัฒนาปัญญา (Intellectual Development) คือ การฝึกอบรมหรือพัฒนาปัญญา เรามักจะเข้าใจกันว่าการพัฒนาปัญญา คือ การสั่งสมความรู้เท่านั้นมีลักษณะการรับเอามากกว่าการแสดงออกที่แท้จริงและกระบวนการพัฒนาปัญญานั้น เป็นการวิเคราะห์ฝึกฝนตนเองจากภายใน เช่น การสำรวจความรู้สึก ความคิด ความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ และปัญญาที่ได้เผชิญด้วยความเป็นอิสระ ไม่ตกเป็นทาสของอคติ คือ ความรัก โลภ โกรธ หลง ฝึกตนที่จะมองและมีปฏิกริยาต่อสิ่งต่าง ๆ ความเป็นจริงที่มันมีอยู่ รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง และสามารถใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา

สมบัติ มหารศ (2530 : 139) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูที่ดีว่า ครูที่ดีก็คือครูที่สอนดี มีหัวใจ พุทธิ มีอารมณ์ดี ซึ่งข้อคิดเห็นดังกล่าวที่จะพูดถึงครูที่ดี พอสรุปได้ 8 ข้อ ดังนี้

1. ครูดี ต้องมีอารมณ์ดี หรือที่เรียกว่า อารมณ์ขบขัน
2. มีความสนุกสนานร่าเริง
3. มีความสามารถในการสอน
4. มีความกรุณา
5. มีเจตคติที่ดีต่อนักเรียน
6. มีความเป็นอยู่เหมือนนักเรียน
7. สร้างสัมพันธ์กับชุมชน
8. เป็นผู้นำทางวัฒนธรรม

ยนต์ ชุมจิต (2534 : 112) ได้กล่าวสรุปไว้ว่าครูอาจารย์ที่ดีนั้นจะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

1. บุคลิกภาพดี เช่น รูปร่างท่าทางดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย พุดจาไพเราะนุ่มนวล น้ำเสียงชัดเจน มีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้น
2. คุณสมบัติส่วนตัวดี เช่น สติปัญญาดี เฉลียวฉลาด เชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ กระตือรือร้น และสุขภาพอนามัยดี เป็นต้น
3. สอนดีและปกครองดี เช่น อธิบายได้รวบรัดชัดเจน สอนสนุก ปกครองนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยตลอดเวลา เป็นต้น
4. ประพฤติดี เช่น เว้นจากอบายมุขทั้งปวง กระทำแต่สิ่งที่ดี สุจริตทั้งกาย วาจา ใจ

5. มีจรรยาและคุณธรรมสูง เช่น มีความซื่อสัตย์ เสียสละ มีเมตตากรุณา ยุติธรรม และมานะอดทน เป็นต้น

6. มีมนุษยสัมพันธ์ กล่าวคือ มีอัธยาศัยไมตรีกับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกภูมิชั้น เอกศักดิ์ กงตระกูล (2541 : 10) ได้ให้คุณลักษณะของครูดีไว้หลายประการ ดังนี้

1. มีเมตตาศิษย์
2. มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
3. รับฟังศิษย์
4. ส่งเสริมศิษย์
5. มีความซื่อสัตย์
6. มีเวลาสำหรับศิษย์
7. มีจิตใจมั่นคง
8. รักการสอนเด็ก
9. รักการสอนในวิชาที่สอน
10. ช่วยเหลือศิษย์ในวิชาที่ตนสอน
11. ใช้เวลาอธิบายถึงสิ่งต่าง ๆ
12. ช่วยเหลือศิษย์เมื่อมีสิ่งติดขัด
13. บอกศิษย์ว่าจะต้องทำอย่างไร
14. ต้องแน่ใจว่าศิษย์มีความเข้าใจ
15. ให้ศิษย์มีโอกาสพูดคุยด้วย
16. ช่วยเหลือผู้ที่เรียนรู้ได้ช้า

สมศักดิ์ ปรีศานันท์กุล (2542 : 21) ได้กล่าวถึงครูในยุคปฏิรูปการศึกษาว่า ครูที่สังคมต้องการ คือ ครูที่มีจิตสำนึกและวิญญานความเป็นครู ครูต้องเป็นทั้งผู้สอนและผู้เรียน ตลอดชีวิต คุณลักษณะของครูไทยที่สำคัญที่สุดคือ มีคุณธรรมและจรรยา มีความรักและศรัทธา ในวิชาชีพครู มีความรับผิดชอบ มีความเมตตากรุณา มีความรู้ในวิชาชีพครู มีความมุ่งมั่นในการพัฒนา

สุจิตรา พัฒนะภูมิ (2542 : 28) ได้ให้คุณลักษณะของครู ที่มีคุณภาพ 6 ประการ ดังนี้

1. การครองตน ความประพฤติ คุณธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ มีความรับผิดชอบ รักความเป็นครู รักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
2. มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาที่สอน
3. มีความสามารถในการสอน ใช้นวัตกรรมในการสอน มีความขยันและรับผิดชอบ ต่องานสอน มีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน พัฒนาผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง มีการสร้างบรรยากาศที่หลากหลายในการเรียนรู้

4. มีความรู้ภาษาต่างประเทศ นอกจากครูผู้สอนจะมีความรู้และการใช้ภาษาไทย
ครูมีความรู้และทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ

5. เข้าร่วมกิจกรรมการต่าง ๆ กับครูและบุคลากรในสถานศึกษา และชุมชน

6. มีความรู้และทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อติดตามความก้าวหน้าทาง
วิทยาการและกระแสสังคมโลก

สุวรรณ ทวีพยอม (2542 : 53) ได้กล่าวว่า ครูในยุคของการเปลี่ยนแปลงหรือ
ปฏิรูปการศึกษา จะต้องมียุทธวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนี้

1. มีการเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการสอน
2. มีการจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลูกเร้า จูงใจ และเสริมแรงให้นักเรียนเกิด
การเรียนรู้

3. มีการเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล แสดงความรักต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง

4. มีการจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออกและมีการคิดอย่าง
สร้างสรรค์

5. มีการส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง

6. มีการส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนตัวและ
ปรับปรุงส่วนต้อยของนักเรียน

7. มีการใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกคิด มีการแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้ ใช้แหล่ง
ความรู้ที่หลากหลายและการเชื่อมโยงประสบการณ์จากชีวิตจริง

8. มีการฝึกฝนกิจกรรมบทบาทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย

9. มีการสังเกตและประเมินพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

สมเชาว์ เกษประทุม (2543 : 10) ได้กล่าวว่า ครูดีในอุดมคติของสังคมยุคปฏิรูป
การศึกษา ต้องกระทำตามลำดับ ดังนี้

1. ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี

2. มีจรรยาบรรณครู

3. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่

4. ปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมในปัจจุบัน

5. ศรัทธาในอาชีพครู

6. ทุ่มเทเอาใจใส่สั่งสอนศิษย์

7. ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ

8. รับฟังปัญหาของผู้อื่น

9. มีความรู้ทางวิชาการเป็นเลิศ

คุณลักษณะของครูอาจารย์ที่สังคมไทยคาดหวังมาก ขึ้นอยู่กับทัศนะของแต่ละบุคคล เมื่อพิจารณาโดยทั่วไปแล้วสามารถสรุปได้ว่า ครูอาจารย์ที่ดีนั้นจะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะด้านส่วนตัว คือ มีบุคลิกภาพที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม สุขภาพทางกาย ทางจิตและสติปัญญาดี มีเจตคติที่ดีต่อนักเรียนและงานอาชีพ
2. คุณลักษณะทางด้านงานอาชีพ คือ มีความรู้ทางด้านวิชาการ เช่น มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน หลักสูตร หลักการสอน วิธีสอน จิตวิทยาการศึกษา ปรัชญาการศึกษา และศึกษาวិทยาการสมัยใหม่เพิ่มเติมอยู่เสมอ รวมทั้งมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
3. คุณลักษณะทางด้านสังคม คือ มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และชุมชนที่อาศัยอยู่ ช่วยเสนอแนะและเผยแพร่ความรู้ต่าง ๆ แก่ชุมชน มีส่วนร่วมพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน และมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์

จรรยาบรรณครู

บุคคลที่ยึดอาชีพครู ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนศิษย์ ควรมีความเป็นครู สามารถเป็นแบบอย่างของนักเรียน หรือที่เรียกว่าเป็นแม่พิมพ์ที่ดีของชาติ ดังพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธานเปิดงานวันครู ครั้งที่ 45 เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2544 (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2544 : 3) ความตอนหนึ่งว่า "...ครู นอกจากจะมีหน้าที่ให้วิชาความรู้ ให้สติปัญญาแก่ศิษย์ ยังต้องอบรมสั่งสอนศิษย์ในด้านศีลธรรมจรรยา ปมนิสัยขัดเกลาจิตใจให้ศิษย์เป็นคนดี มีคุณธรรมควบคู่ไปด้วย ความรู้นั้นจะช่วยให้ศิษย์มีงานมีกิจการทำเป็นหลักฐาน ทำประโยชน์แก่สังคมและชาติ บ้านเมืองได้เมื่อถึงวัยอันสมควร ส่วนคุณธรรมช่วยสร้างเสริมให้ศิษย์เป็นคนโดยสมบูรณ์..."

ในปี พ.ศ. 2537 คุรุสภา ได้กำหนดจรรยาบรรณครูขึ้น โดยพัฒนามาจากระเบียบคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณและวินัยจรรยาบรรณระเบียบของครู พ.ศ. 2526 เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นอาชีพที่สังคมยอมรับนับถือ และนำไปสู่คุณภาพที่ได้มาตรฐานเป็นที่พึงพอใจของสังคม มีความภาคภูมิใจในความเป็นครู จำนวน 9 ข้อ ดังต่อไปนี้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2544 : 10-20)

1. ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า หมายถึง การตอบสนองต่อความต้องการ ความถนัด ความสนใจของศิษย์อย่างจริงใจ สอดคล้องกับการเคารพ การยอมรับ การเห็นอกเห็นใจต่อสิทธิพื้นฐานของศิษย์จนเป็นที่ไว้วางใจ เชื่อถือและชื่นชมได้ รวมทั้งเป็นผลไปสู่การพัฒนารอบด้านอย่างเท่าเทียมกัน

2. ครูต้องอบรม สั่งสอน มีกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ หมายถึง การดำเนินงานตั้งแต่การเลือกกำหนดกิจกรรมการเรียน ที่มุ่งผลต่อการพัฒนาในตัวศิษย์อย่างแท้จริง การจัดให้ศิษย์มี

ความรับผิดชอบ และเป็นเจ้าของการเรียนรู้ ตลอดจนการประเมินร่วมกับศิษย์ในผลของการเรียน และการเพิ่มพูนการเรียนรู้ภายหลังบทเรียนต่าง ๆ ด้วยความปรารถนาที่จะให้ศิษย์แต่ละคน และทุกคนพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพและตลอดไป

3. ครูต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ หมายถึง การแสดงออกอย่างสม่ำเสมอของครูที่ศิษย์สามารถสังเกต รับรู้ได้เอง และเป็นการแสดงที่เป็นไปตามมาตรฐานแห่งพฤติกรรมระดับสูงตามค่านิยม คุณธรรม และวัฒนธรรมอันดี

4. ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ หมายถึง การตอบสนองต่อศิษย์ในการลงโทษ หรือให้รางวัลหรือการกระทำอื่นใดที่นำไปสู่การลดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา และการเพิ่มพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา

5. ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช้ศิษย์กระทำการใด ๆ อันเป็นการหาประโยชน์แก่ตนโดยมิชอบ หมายถึง การไม่กระทำการใด ๆ ที่จะได้มาซึ่งผลตอบแทนเกินสิทธิที่พึงมีพึงได้จาก การปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบของตนตามปกติ

6. ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ หมายถึง การใฝ่รู้ ศึกษา ค้นคว้าริเริ่มสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ให้ทันสมัย ทันเหตุการณ์และทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยี สามารถพัฒนาบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์

7. ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู หมายถึง การแสดงออกด้วยความชื่นชมและเชื่อมั่นในอาชีพครู ด้วยตระหนักว่าอาชีพนี้เป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีความสำคัญและจำเป็นต่อสังคม ครูพึงปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและภูมิใจ รวมทั้งปกป้องเกียรติภูมิของอาชีพครู เข้าร่วมกิจกรรมและสนับสนุนองค์กรวิชาชีพครู

8. ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์ หมายถึง การให้ความร่วมมือ แนะนำ ปรีกษา ช่วยเหลือแก่เพื่อครูทั้งเรื่องส่วนตัว ครอบครัวและการงานตามโอกาสอย่างเหมาะสม รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยการให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางวิธีการปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

9. ครูพึงประพฤติ ปฏิบัติตน เป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย หมายถึง การริเริ่มดำเนินกิจกรรม สนับสนุนส่งเสริมภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย โดยรวบรวมข้อมูล ศึกษาวิเคราะห์ เลือกรองรับ ปฏิบัติตนและเผยแพร่ศิลปะ ประเพณี ดนตรี กีฬา การละเล่น อาหาร เครื่องแต่งกาย ฯลฯ เพื่อใช้ในการเรียนการสอน การดำรงชีวิตตนและสังคม

จากการศึกษาจรรยาบรรณครู สรุปได้ว่า ครูต้องมีความรักความเมตตา ตั้งใจอบรมสั่งสอน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สนับสนุนพัฒนาการของศิษย์ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีความรักและศรัทธาในอาชีพ ช่วยเหลือผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และเป็นผู้นำด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย

วิชาชีพครู (Teacher Profession)

การศึกษาเป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน และการจัดการศึกษาให้บังเกิดผลดี มีคุณภาพเพียงพอที่จะผลักดันการพัฒนาประเทศในทิศทางที่พึงประสงค์ได้นั้นต้องอาศัยครูเป็นกำลังในการพัฒนา ครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนทุก ๆ ด้าน ดังนั้น ครูผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องวิชาชีพครูอย่างแท้จริง ซึ่งนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงวิชาชีพครู ดังนี้

กู๊ด (Good, 1973 : 415) ได้ให้ความหมายของลักษณะวิชาชีพครู (Profession) คือ อาชีพซึ่งโดยทั่วไปเกี่ยวกับการเตรียมในระยะเวลาอันยาวนาน และอบรมวิชาเฉพาะในระดับอุดมศึกษา และมีการกำหนดกฎเกณฑ์ จรรยาแห่งอาชีพนั้น ๆ

ลีเบอร์แมน (Lieberman, 1973 : อ้างถึงใน เจริญพร หอมวิเศษ, 2538 : 46) ได้กล่าวถึงเกณฑ์ของวิชาชีพครู ไว้ดังนี้

1. เป็นเอกภาพ และให้บริการที่สำคัญต่อสังคม
2. เน้นเทคนิคทางวิชาการในการประกอบอาชีพให้บริการ
3. ได้ฝึกอบรมพิเศษเป็นเวลานาน
4. ผู้ที่ได้รับการอบรมในวิชาชีพรายบุคคล และผู้ที่อยู่ในกลุ่มอาชีพ โดยไม่จำเป็นต้องได้รับการอบรม โดยส่วนรวมมีความอิสระในวิชาชีพอย่างกว้างขวาง
5. เป็นอาชีพด้านให้บริการมากกว่าที่จะเป็นในด้านเก็บเกี่ยวผลทางเศรษฐกิจ เพราะพื้นฐานเป็นไปเพื่อบริการแก่สังคม
6. ได้รับการยอมรับจากบุคคลในวิชาชีพว่าเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อบุคคลในด้านการพิจารณาตัดสินใดๆ และการกระทำต่างๆ ที่เกิดขึ้นในขอบเขตอาชีพของตนอย่างอิสระ

7. มีองค์กรที่ปกครองตนเอง

8. มีจรรยาบรรณ

วิจิตร ศรีสอาด (2528 : 24-25) กล่าวว่า วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงสาขาหนึ่ง เพราะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีการให้บริการแก่สังคมที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง และสังคมจำเป็นต้องมีบริการ คือ เป็นวิชาชีพที่ต้องพัฒนาผู้เยาว์ให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างดี มีความสุข และเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในสังคม วิชาชีพครูถือว่าเป็นวิชาที่เป็นแหล่งกำเนิดของวิชาชีพอื่น ๆ

2. การใช้วิธีแห่งปัญญาในการให้บริการ วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ต้องใช้ปัญญาอย่างยิ่ง เพราะการสอนเป็นเรื่องของการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ค่านิยม ไปสู่เยาวชนตามแนวทางที่ปรารถนา เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ต้องอาศัยการวินิจฉัยไตร่ตรองด้วยวิธีแห่งปัญญา

3. ครูจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมให้เป็นผู้มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง จะต้องมีความรู้กว้างไกลที่จะเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น สังคม สิ่งแวดล้อม รู้หลักการและวิธีสอน เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ในการปฏิบัติวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่สามารถมีความเป็นอิสระ และมีเสรีภาพทางวิชาการในการให้บริการตามมาตรฐานของวิชาการอยู่ไม่น้อยกว่าวิชาชีพอื่น ๆ

5. จรรยาวิชาชีพครู เป็นวิชาชีพที่มุ่งบริการแก่ผู้อื่นมากกว่าหาประโยชน์จากการรับบริการ จึงต้องเป็นวิชาที่มีจรรยาบรรณเป็นแนวทางในการปฏิบัติวิชาชีพเช่นเดียวกับวิชาชีพอื่นๆ ซึ่งคุรุสภาในฐานะเป็นสถาบันวิชาชีพครูได้ตราระเบียบ ว่าด้วยจรรยาบรรณฯ และวินัยตามระเบียบประเพณีครูไว้ใช้เป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกวิชาชีพครู

6. วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง เพราะมีสถาบันวิชาชีพที่เป็นแหล่งกลางในการควบคุมมาตรฐานและส่งเสริมความก้าวหน้าของวิชาชีพ คือ คุรุสภา ซึ่งมีวิวัฒนาการมาจาก สภาคุรุสภา และได้รับการจัดตั้งเป็นนิติบุคคล โดยพระราชบัญญัติครู พ.ศ. 2488 คุรุสภาจึงมีฐานะเป็นสถาบันวิชาชีพครูโดยสมบูรณ์

ก๊อ สวัสดิ์พาณิชย์ (อ้างถึงใน เจริญพร หอมวิเศษ. 2538 : 46) กล่าวว่า วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงแขนงหนึ่งในสังคม เพราะมีหน้าที่ให้บริการประชาชนด้านการเรียนการสอน และไม่ซ้ำกับวิชาชีพอื่น และบุคคลที่จะไปประกอบอาชีพครูจะต้องมีมาตรฐานของวิชาชีพ

3 ลักษณะ คือ

1. มาตรฐานคุณสมบัติของผู้เข้าสู่วิชาชีพครูจะต้องจบปริญญาตรี

2. ผู้ที่จะประกอบวิชาชีพครู จะต้องยึดถือมาตรฐานในการปฏิบัติของวิชาชีพ จะต้องมีการเรียนการสอน ต้องทำความรู้จักกับเด็ก และต้องส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

3. ต้องมีมาตรฐานด้านคุณภาพและจริยธรรม ซึ่งถือว่าผู้ที่ทำหน้าที่ครูจะต้องมีความรัก เด็กยอมเจริญเติบโตไปตามวิถีทางของเขา จะไม่พยายามทำให้เด็กทุกคนเหมือนกัน จะส่งเสริมให้เด็กมีความแตกต่างกันตามความถนัด และความสามารถของแต่ละบุคคล

จากความคิดเห็นของนักวิชาการหลายท่านที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง เพราะครูมีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนบุคคลในสังคมให้เป็นคนดีมีความรู้ และสามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นแหล่งกำหนดของวิชาชีพอื่น ๆ เป็นวิชาที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถในระดับสูง ต้องมีการศึกษาอบรมเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง เพื่อการพัฒนาตนเอง และบริการทางวิชาการแก่บุคคลในสังคม และเป็นอาชีพที่จะต้องมี

การปฏิบัติตามจรรยาบรรณ หรือจริยธรรมแห่งอาชีพ โดยมีสถาบันวิชาชีพเป็นแหล่งกลางใน การสร้างสรรควิชาชีพ และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของวิชาชีพ เรียกว่า สถาบัน วิชาชีพครู ซึ่งเป็นสถาบันที่บุคคลในอาชีพครูได้จัดตั้งขึ้นอย่างมีระเบียบระบบ และมีความมั่นคง การ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ เพื่อสนองความต้องการ หรือเพื่อดำเนินงาน ตามความต้องการของสมาชิก ผู้ประกอบวิชาชีพครู

การพัฒนามาวิชาชีพครู

การพัฒนามาวิชาชีพครูเป็นสิ่งจำเป็นในการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูตาม นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) เร่งดำเนินการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาข้าราชการครูให้มีประสิทธิภาพ โดยการพัฒนามาวิชาชีพครู เพื่อประกันคุณภาพครู ในการดำเนินการพัฒนามาวิชาชีพครู มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้ (ถาวร จันทศิริ. 2541 : 18-30)

1. แนวคิดในการพัฒนามาวิชาชีพครู มีดังนี้
  - 1.1 การกระจายอำนาจ (Decentralization)
  - 1.2 การมีส่วนร่วมและร่วมคิดร่วมทำ (Participation Collaboration)
  - 1.3 การจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Centered)
  - 1.4 ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability)
2. วัตถุประสงค์ของการพัฒนามาวิชาชีพ เพื่อเป็นการประกันคุณภาพครู พัฒนาระบบ การบริหารงานบุคคลและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาระบบการผลิตครูให้มีประสิทธิภาพทั้งนี้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และมีคุณภาพสูง
3. เป้าหมายของการพัฒนามาวิชาชีพครู การดำเนินการพัฒนามาวิชาชีพครูของ กระทรวงศึกษาธิการ มีเป้าหมายดังต่อไปนี้
  - 3.1 ประกันคุณภาพครู โดยพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพ ความเกณฑมาตรฐานวิชาชีพของตน มีจิตสำนึก ความรับผิดชอบและมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติ ตน ปฏิบัติงานในหน้าที่ครู จัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารโดยยึดผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง พร้อมทั้งมีความรู้ความสามารถ ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี
  - 3.2 พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มี ความคล่องตัว ชูงใจให้คนดีมีความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะที่เหมาะสมเข้าสู่วิชาชีพครู และปฏิบัติงานในหน้าที่ครูได้เต็มศักยภาพ เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ สอดคล้องกับ ความต้องการของหน่วยงาน พร้อมทั้งมีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นที่ยอมรับของสังคม เพื่อสนับสนุน การพัฒนาคุณภาพครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียน
  - 3.3 พัฒนาระบบการผลิตครู ให้สามารถสร้างบัณฑิตครูที่มีคุณภาพสูง มี คุณลักษณะใฝ่เรียนใฝ่รู้ คิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล มีคุณธรรมจริยธรรม มีวิสัยทัศน์

กว้างไกล มีความรู้ลึกในวิชาที่สอน สามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารงาน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

3.4 พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสูง มีคุณลักษณะใฝ่เรียน ใฝ่รู้ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีความรับผิดชอบ สามารถพัฒนาตนเอง ครอบครัวยุคและสังคม มีทักษะฝีมือในการปฏิบัติอาชีพในระดับที่แข่งขันกับนานาชาติได้

4. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินการพัฒนาวิชาชีพครู เมื่อได้มีการดำเนินการพัฒนาวิชาชีพครูตามกรอบแนวทางดังกล่าวข้างต้นแล้ว จะปรากฏผล ดังต่อไปนี้

4.1 การประกันคุณภาพครู

4.1.1 ครูมีวุฒิสูงขึ้น

4.1.2 ครูได้รับการพัฒนามากกว่า 1 ครั้งในระยะเวลา 2 ปี

4.1.3 ครูพัฒนาการเรียนการสอนโดยเน้นการเรียนรู้ตามแนวมาตรฐาน

คุณภาพครูระดับชาติ (National Teacher Qualification : NTQ)

4.1.4 ครูได้รับรองมาตรฐานสามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารได้อย่างมีคุณภาพ

4.1.5 ผู้เรียนมีคุณภาพสูงรับผิดชอบ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ ทักษะฝีมือทางวิชาชีพแข่งขันกับนานาชาติได้

4.2 การพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลสำหรับครู

4.2.1 ผู้ที่มีความสามารถ มีศักยภาพ คุณภาพสูงและมีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการเป็นครูที่ดี

4.2.2 ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพและมีค่าตอบแทนสูงในอันดับต้นๆ ของผู้ประกอบการวิชาชีพ และสูงกว่าเงินเดือนเฉลี่ยของผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษา

4.2.3 ครูปฏิบัติงานและปฏิบัติตนในหน้าที่ครูเต็มตามศักยภาพ

4.3 การพัฒนาระบบการผลิตครู

4.3.1 นักศึกษาส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

4.3.2 ผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาชีพครูมีลักษณะ ดังนี้

4.3.2.1 ด้านสติปัญญา มีความคิดในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

4.3.2.2 ด้านจิตใจ มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอย่างสม่ำเสมอ

4.3.2.3 ด้านร่างกาย มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์และแข็งแรง

4.3.2.4 ด้านสังคม มีโลกทัศน์กว้างไกล

4.3.2.5 ด้านอาชีพ มีความรู้ลึกในวิชาสอน

คุณภาพครู (Teacher Quality)

การปฏิรูปการศึกษาหรือพัฒนาการศึกษาเพื่อรับมือกับโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นั้นจำเป็นต้องพัฒนาครูทั้งระบบวงจรรออาชีพครู ดังที่ เดลเลอร์ (Delors, 1996 : 147-149) ประธานคณะกรรมการนานาชาติว่าด้วย การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ได้เสนอประเด็น เรื่อง คุณภาพครูไว้ ซึ่งประเทศต่าง ๆ ควรมีแนวทางในการพัฒนาครู ดังนี้

1. การสรรหาผู้เข้าเรียนวิชาชีพครู (Recruitment) ควรมีการคัดเลือกและสรรหาผู้ที่มี ลักษณะเหมาะสมและมีจำนวนมากพอ
2. การศึกษาเบื้องต้นในสถาบันฝึกหัดครู (Initial Education) การจัดการศึกษา สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครูควรจัดถึงระดับปริญญาตรีเป็นขั้นต้น
3. การอบรมครูประจำการ (In-Service Training) ต้องเปิดโอกาสให้ครูประจำการ ได้รับการอบรมความรู้ใหม่ ๆ เสมอ ๆ
4. การพัฒนาผู้สอนในสถาบันฝึกหัดครู (Teacher Education) การปรับปรุงทักษะ ของคณาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูทั้งหลาย รวมทั้งการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิจากชุมชนมาช่วยร่วม ผีติศครู
5. การนิเทศ (Supervision) การควบคุม การตรวจสอบและปรับปรุงการปฏิบัติงาน ของครูอย่างเป็นระบบ
6. การจัดการ (Management) โดยการส่งเสริมให้บุคลากรมีประสิทธิภาพ ส่งเสริม ให้ครูได้ทำงานเต็มศักยภาพ
7. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของครู (Participation) รวมทั้งการร่วมตรวจสอบการทำงานของครู
8. สภาพการปฏิบัติงาน (Conditions of Work) ต้องโน้มน้าวใจครูให้ปฏิบัติงาน ต่อไปโดยไม่ละทิ้งหน้าที่ อัตราเงินเดือนและสิทธิประโยชน์ต้องดีพอ ๆ กับอาชีพอื่น ๆ
9. อุปกรณ์การสอน (Teaching Materials) ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน และ ตักเตือนการ มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำเสนอความรู้ใหม่ ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในการประชุมนานาชาติว่าด้วย การเตรียมครูสำหรับศตวรรษที่ 21 ที่กรุงเทเพฯ แอสซิน (Assin, 1995 : 24) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาคุณภาพครู และสรุป กิจกรรมเกี่ยวกับคุณภาพครูไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์ในการพัฒนาคุณภาพครู 5 ประการ คือ

1. เพื่อยกระดับและเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาทั้งก่อนบริการและใน ระหว่างการบริการ รวมทั้งการฝึกอบรมต่าง ๆ
2. เพื่อประเมินครู และวัดผลการสอนของครู
3. เพื่อสร้างสรรค์ทางเลือกสำหรับเข้าประสงค์การสอน

4. เป็นทางเลือกของอาชีพผู้สอนและอาชีพผู้บริหารการศึกษา
5. เป็นการส่งเสริมทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู เป็น
การเคลื่อนไหวทั้งเรื่องการจ้างงานและสิทธิประโยชน์ของครู
กิจกรรมเกี่ยวกับคุณภาพครู 5 ประการ ดังนี้
  1. ความรู้ (Knowledge) เกี่ยวกับสาระเนื้อ ๆ ของหลักสูตร ตลอดจนเป้าหมายของ
หลักสูตรนั้น ๆ
  2. ทักษะวิชาครู (Skill of Effective Pedagogy) ครูต้องมีทักษะรวมทั้ง
ความสามารถในการนำวิชาครูไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีสอนหลากหลาย ตลอดจนทั้งวิธีการ
และยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้
  3. การไตร่ตรองได้สวน (Reflection) และความสามารถในการพิพากษ์ตนเอง
  4. ความสำนึกและการยอมรับผู้อื่น (Empathy) การรู้จักยอมรับผู้อื่นทั้งที่เป็น
ผู้ร่วมงานและศิษย์ เพื่อบรรลุเป้าประสงค์ในการจัดการศึกษา ทั้งทางด้านจิตพิสัยและบุคลิกพิสัย
ของศิษย์นั่นเอง

5. ความสามารถในการจัดการ (Managerial Competence) ความสามารถพื้นฐาน
ประการหนึ่งของครู คือ ความรับผิดชอบในการจัดการทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน

ระดับคุณภาพครู (National Teacher Qualification : NTQ)

เกณฑ์มาตรฐานระดับคุณภาพทางวิชาชีพของครู เรียกว่า ระดับคุณภาพครู
(National Teacher Qualification) เรียกอย่อ ๆ ว่า NTQ ครูสภาพัฒนามาจากเกณฑ์มาตรฐาน
วิชาชีพครู พ.ศ. 2537 และกระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานกลางสำหรับ
การผลิต การสรรหา การพัฒนาและประเมินผลการปฏิบัติงานของครู

มาตรฐานกลางที่รับรองระดับคุณภาพทางวิชาชีพของครูนี้ มีแนวคิดพื้นฐานสำคัญ
ก็คือ การสอนที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางและเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ (Learner
Centered and All Children Can Learn) แนวคิดที่สำคัญอีกประการก็คือ การพัฒนาที่เป็น
อิสระ สามารถพึ่งพาตนเอง สามารถคิดริเริ่ม พัฒนางานได้ด้วยตนเอง และสามารถร่วมมือ
พัฒนาอย่างสร้างสรรค์กับผู้อื่นซึ่งเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดระดับคุณภาพครู (NTQ : National Teacher
Qualification) เป็น 4 ระดับ ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2544 : 58-61)

1. ครูปฏิบัติการ
2. ครูชำนาญการ
3. ครูเชี่ยวชาญ
4. ครูเชี่ยวชาญพิเศษ

รายละเอียดคำอธิบายระดับคุณภาพครูแต่ละระดับ มีดังนี้

ครูปฏิบัติกร เป็นครูที่ปฏิบัติงานโดยมีกระบวนการพัฒนาไปสู่ความสามารถในการคิดเอง ทำเอง ตัดสินใจเองได้ โดยมีความมุ่งมั่นที่จะลงมือทำ รู้จักกำหนดเป้าหมายของงานไปที่ผู้รับบริการ แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์การดำเนินงานไปสู่เป้าหมายนั้นอย่างชัดเจน และมีประสิทธิภาพ

การสอน มุ่งเน้นความรู้ความเข้าใจ มีตัวอย่างมากขึ้น จัดแปลงแผน สื่อให้เหมาะสมกับสภาพจำกัดต่าง ๆ ได้ มีอุปกรณ์มากขึ้น ผลงานของผู้เรียนยังเป็นเรื่องเดียวกันแต่มีรายละเอียดแตกต่างกัน รายงานผลเป็นกลุ่ม

เป้าหมายในการพัฒนา คำนึงถึงความถูกต้องตามระเบียบกฎเกณฑ์ ให้ความสำคัญต่อกระบวนการ และเน้นผลที่เกิดขึ้นกับตนเองและผู้รับบริการเท่า ๆ กัน

ครูชำนาญการ เป็นครูที่ปฏิบัติงานอย่างมีเป้าหมาย มีขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ สร้างสรรค์งาน คิดและตัดสินใจได้เอง จัดลำดับความสำคัญของงานได้ เน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ

การสอน มุ่งเน้นกระบวนการคิด ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้เป็นส่วนใหญ่ ครูใช้คำถามมากขึ้น ถามหาวิธีการ มีแผนการสอนที่พัฒนาขึ้นเอง จัดทำเองได้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล ใช้สื่อเน้นกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น คำตอบของผู้เรียนหลากหลาย เกิดจากการแสวงหาและสรุปความรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายของครู กล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

เป้าหมายในการพัฒนา คำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นกับผู้รับบริการอย่างรอบด้าน สมดุล ทั้งถึงและเสมอภาค

ครูเชี่ยวชาญ เป็นครูที่ดำเนินงานต่าง ๆ โดยคำนึงถึงบุคคลอื่น องค์กรประกอบอื่น ๆ ที่จะได้รับประโยชน์จากการปฏิบัตินั้น ๆ แต่ยังไม่สามารถสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สร้างความเป็นเอกภาพในทุก ๆ ส่วน ทุกองค์ประกอบต่าง ๆ นั้นได้

การสอน มุ่งเน้นการพัฒนาจริง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนกิจกรรม และสื่อสารคล่องสัมพันธ์กัน ส่งผลต่อพัฒนาการและความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนให้โอกาสในการแสดงออกอย่างอิสระ ผลงานของผู้เรียนแตกต่างกันตามกระบวนการเรียนการสอนที่เลือก

เป้าหมายในการพัฒนา คำนึงผลที่เกิดขึ้นกับผู้รับบริการ และการพัฒนาวิชาชีพ หรือการพัฒนาสังคม

ครูเชี่ยวชาญพิเศษ เป็นครูที่ปฏิบัติงานด้วยกระบวนการพัฒนาร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ บนพื้นฐานของผลพัฒนาทางบวกอย่างเท่าเทียมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สร้างความเป็นเอกภาพของงานและกลุ่มบุคคลทั้งหมด รวมทั้งความสมดุลของสิ่งแวดล้อม

การสอน มุ่งเน้นการค้นหา สร้างความรู้ร่วมกันกับผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้วางแผนการเรียนและกำหนดหลักสูตรของห้องเรียนเกือบทั้งหมด ร่วมประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง และการสอนของครู ใช้สื่อหลากหลาย คอบสนองความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนและทุกคน

ผลงานของผู้เรียนคนละอย่างคนละเรื่องตามความสนใจและความถนัดอย่างแท้จริง เป็นผู้ที่สร้างผู้นำให้ผู้เรียนและเพื่อนครู เป็นผู้นำ คิดเอง พัฒนาเองได้รอบด้านอย่างยั่งยืน

เป้าหมายในการพัฒนา คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ส่งผลให้เกิดการสร้างและพัฒนาวิชาชีพอย่างถาวร มีเกียรติภูมิเป็นตัวอย่างได้ทั้งด้านวิชาชีพและชีวิตส่วนบุคคล

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการส่งเสริมและการพัฒนาวิชาชีพครูนั้น จะต้องมุ่งที่ตัวครูเป็นสำคัญ ครูจึงยอมช่วยให้สังคมดีขึ้นทุก ๆ ด้าน สังคมจึงต้องช่วยดูแลให้ครูอยู่ในฐานะที่สูงเป็นพิเศษที่แท้จริง การให้สิทธิประโยชน์เหมาะสมกับภารกิจ การให้มีโอกาสก้าวหน้าทางวิชาชีพ ย่อมเป็นสิ่งที่ถูกที่ควรในทุกสังคม

ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู หมายถึง ใบอนุญาตที่ออกให้ผู้ที่มีความสมบัติและคุณสมบัติเหมาะสมที่จะปฏิบัติงานทางวิชาชีพครูได้ ซึ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้คุรุสภาเป็นองค์กรที่คอยควบคุมเรื่องใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

1. หลักการและเหตุผล

จักรพรรดิ รัชกาลที่ 7 (2543 : 6-9) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญ 2 ประการที่เป็นเหตุผลในการให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ดังนี้

1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้พลเมืองทุกคนไม่น้อยกว่า 12 ปี โดยจัดให้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และไม่เก็บค่าใช้จ่าย จากหลักการนี้ รัฐจะต้องให้หลักประกันและคุ้มครองสิทธิของพลเมืองให้ได้รับการศึกษาตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด โดยจัดให้มีการพัฒนาวิชาชีพ

1.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 9 (4) ได้กำหนดให้มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูของผู้ประกอบอาชีพจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสม รวมทั้งการควบคุมการประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา โดยวิธีการให้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ซึ่งจะเป็นหลักประกันรับรองความรู้ ความสามารถ การมีมาตรฐานวิชาชีพ และการมีจรรยาบรรณของวิชาชีพ

2. วัตถุประสงค์

การออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (ธีรศักดิ์ อัครบวร, 2542 : 159)

2.1 เพื่อเป็นหลักประกันแก่ประชาชนทั่วไปว่า ผู้ที่มาสอนนั้นได้ผ่านการฝึกอบรม เลือกลงและกลั่นกรองมาเป็นอย่างดีแล้ว เป็นผู้ที่มีความพร้อมทั้งด้านวิชาการและคุณธรรม จริยธรรม

2.2 เพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู ให้มีมาตรฐานเช่นเดียวกับวิชาชีพอื่น ๆ อย่างอารยประเทศทั่วไป

2.3 เพื่อให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูได้พัฒนาตัวเอง ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ และคุณภาพของตนเอง สมกับที่สังคมยกย่องว่าวิชาชีพนี้เป็นวิชาชีพของบุรุษนียบบุคคล

เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

มาตรฐานวิชาชีพครู หมายถึง สิ่งที่ดีว่าเป็นหลักเกณฑ์ในการเปรียบเทียบ หรือ กำหนดแห่งวิชาชีพครู (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2540 : 133)

เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู เป็นเกณฑ์การปฏิบัติตนและปฏิบัติงานในหน้าที่ครู เพื่อประกันคุณภาพการทำงานและความเป็นครู เป็นเกณฑ์ที่คุรุสภาในฐานะองค์กรส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครูได้กำหนดขึ้น ซึ่งในปี พ.ศ. 2538 ได้เสนอมาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2537 ต่อคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) เพื่อให้เป็นแนวทางในการประเมินพัฒนาครู จำนวน 11 มาตรฐาน และมีการเพิ่มมาตรฐานที่ 12 โดยความเห็นชอบจากคณะกรรมการข้าราชการคุรุสภา เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2544 และกระทรวงศึกษาธิการได้รับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูเป็นเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2544 : 30-56)

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ หมายถึง การศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเอง การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการที่องค์กรหรือหน่วยงานหรือสมาคมจัดขึ้น เช่น การประชุม การอบรม การสัมมนา และการประชุมปฏิบัติการ เป็นต้น ทั้งนี้ต้องมีผลงานหรือรายงานที่ปรากฏชัดเจน ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 แสวงหาความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครูอยู่เสมอ โดยพิจารณาจาก

1. การศึกษาเอกสาร
2. การเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาทางวิชาชีพ

ระดับ 2 มีบทบาทในการพัฒนาวิชาชีพครู โดยพิจารณาจาก

1. การเป็นสมาชิกและเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กร สมาคมที่ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครู นอกเหนือจากที่ทางราชการจัดตั้ง
2. การเป็นผู้ดำเนินการหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจกรรมขององค์กรวิชาชีพครู
3. การเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ

ระดับ 3 เป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาชีพครู โดยพิจารณาจาก

1. เป็นกรรมการ อนุกรรมการ หรือคณะทำงานขององค์กร สมาคม ชมรม ที่ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูนอกเหนือจากที่ทางราชการจัดตั้ง
2. เป็นวิทยากรการประชุม อบรม สัมมนา หรือกิจกรรมทางวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครู

3. เป็นผู้จัดทำและเสนอรายงานทางวิชาการในการประชุม อบรม

สัมมนา

4. มีผลงานทางวิชาการเผยแพร่อยู่เสมอ

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน หมายถึง การเลือกอย่างชาญฉลาด ด้วยความรัก และหวังดีต่อนักเรียน ดังนั้นในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมอื่น ๆ ครูต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นหลัก

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรม โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียนเฉพาะในด้านการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยพิจารณาจาก

1. เป็นกิจกรรมที่พัฒนาความสามารถของผู้เรียนได้จริง
2. เป็นกิจกรรมสร้างนิสัยในการลงมือปฏิบัติแก่ผู้เรียน
3. เป็นกิจกรรมสร้างคุณธรรมที่มีผลให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม

ระดับ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมโดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน ทั้งในด้านการเรียนการสอนในชั้นเรียน รวมไปถึงกิจกรรมเสริมความรู้ และกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยพิจารณาจาก

1. เลือกปฏิบัติกิจกรรมเสริมตามลำดับความสำคัญก่อนหลัง โดยให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่มีผลต่อเด็กโดยตรง มากกว่ากิจกรรมที่มีผลต่อเด็กโดยอ้อม

ระดับ 3 ตัดสินใจปฏิบัติงานทุกด้านในหน้าที่ครูให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน และส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาผู้เรียนทุกด้าน โดยพิจารณาจาก

1. กิจกรรมทุกอย่างมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของผู้เรียน
2. กิจกรรมและงานต่าง ๆ ในหน้าที่ครูส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนทุกด้าน
3. กิจกรรมและการปฏิบัติงานต่าง ๆ แสดงถึงความสัมพันธ์ในการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนอย่างเป็นระบบให้ส่งผลถึงตัวผู้เรียนอย่างชัดเจน

มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ หมายถึง การใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถของครู ที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด ตามความถนัดความสนใจ ความต้องการ โดยวิเคราะห์ วินิจฉัยปัญหา ความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่จะให้ได้ผลดีกว่าเดิม รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเป็นระบบ

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 มีการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน โดยพิจารณาจาก

1. การตรวจสอบข้อบกพร่องของผู้เรียน โดยใช้เนื้อหาวิชาเป็นหลัก

2. การสอนซ่อมเสริมตามข้อบกพร่องของผู้เรียน

ระดับ 2 มีการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้สูงขึ้นกว่าเดิม โดยพิจารณาจาก

1. การตรวจสอบข้อบกพร่องของผู้เรียน โดยใช้พัฒนาการของผู้เรียนด้านต่าง ๆ เป็นหลัก

2. การจัดกิจกรรมเสริมความสามารถของผู้เรียน โดยการปรับเปลี่ยนวิธีสอนตามด้านที่บกพร่องอย่างเหมาะสม

ระดับ 3 พัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้สูงขึ้นเต็มขีดความสามารถของแต่ละคนอย่างเป็นระบบ โดยพิจารณาจาก

1. การวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของผู้เรียนเป็นรายคน เป็นรายสมรรถภาพ

2. การจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนเหมาะสมและเต็มศักยภาพ ตามลำดับขั้นการพัฒนา

3. การตอบสนองความถนัด ความสนใจของผู้เรียนรายบุคคล โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้หลายรูปแบบอย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง หมายถึง การเลือกใช้ ปรับปรุงหรือสร้างแผนการสอน บันทึกการสอนหรือเตรียมการสอนในลักษณะอื่น ๆ ที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 เลือกใช้แผนการสอนที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสม โดยพิจารณาจาก

1. แผนการสอนที่ใช้มีองค์ประกอบต่าง ๆ ครบถ้วนสัมพันธ์กัน
2. แผนการสอนที่ใช้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
3. แผนการสอนที่ใช้เน้นกิจกรรมการปฏิบัติตามกระบวนการ

แสวงหาความรู้และการสร้างความรู้

ระดับ 2 ปรับปรุงแผนการสอนที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับข้อจำกัดของผู้เรียน ครู และสถานศึกษา โดยพิจารณาจาก

1. แผนการสอนที่ปรับปรุงมีองค์ประกอบต่าง ๆ ครบถ้วนสัมพันธ์กัน

2. แผนการสอนที่ปรับปรุงเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงมากขึ้น

3. แผนการสอนที่ปรับปรุงสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน และข้อจำกัดของสถานศึกษา

ระดับ 3 สร้างและพัฒนาแผนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยพิจารณาจาก

1. แผนการสอนที่สร้างและพัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบต่าง ๆ ครบถ้วน สัมพันธ์กัน
2. แผนการสอนที่สร้างและพัฒนาขึ้นเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติ และค้นหาคำตอบด้วยตนเอง
3. แผนการสอนที่สร้างและพัฒนาขึ้นสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน และข้อจำกัดของสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ หมายถึง การประดิษฐ์คิดค้น ผลิตเลือกใช้ ปรับปรุงเครื่องมืออุปกรณ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ เทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 เลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพได้อย่างเหมาะสม โดยพิจารณาจาก

1. ความสัมพันธ์ของสื่อการเรียนการสอนกับองค์ประกอบของการสอน คือ ผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้

ระดับ 2 ใช้สื่อการเรียนการสอนประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสม และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม โดยพิจารณาจาก

1. ความเหมาะสมของสื่อกับผู้เรียน กิจกรรมและจุดประสงค์การเรียนรู้
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้และบำรุงรักษา
3. สื่อมีความหลากหลาย ตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน เน้นการลงมือปฏิบัติของผู้เรียน
4. ผู้เรียนได้ใช้สื่อการเรียนการสอน ตามความรู้สึนึกคิด และการตัดสินใจของตนเอง

ระดับ 3 คิดค้น ผลิต และปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนที่มีผลต่อการเรียนรู้ และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม โดยพิจารณาจาก

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิดค้น ผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอน
2. สื่อการเรียนการสอนได้มาจากวัสดุในท้องถิ่น
3. ประเมินผลการใช้สื่อ และปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
4. เผยแพร่ผลการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ได้ผลแล้ว

มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน หมายถึง การจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการแสวงหาความรู้ ความสามารถความแตกต่างของบุคคล ด้วยการปฏิบัติจริงและสรุปความรู้ทั้งหลายได้ด้วยตนเอง ก่อให้เกิดค่านิยมและนิสัยในการปฏิบัติจนเป็นบุคลิกภาพถาวรติดตัวผู้เรียนตลอดไป

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้สอนยึดเนื้อหาเป็นหลัก โดยพิจารณาจาก

1. ผู้สอนเป็นผู้บอกความรู้
2. ผู้เรียนปฏิบัติตามแบบ หรือทำตามตัวอย่าง
3. ผู้เรียนทำตามข้อกำหนด หรือคำสั่ง

ระดับ 2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้สอนยึดความคิดรวบยอด (Concept)

เป็นหลัก โดยพิจารณาจาก

1. ผู้สอนเป็นผู้ช่วยเหลือและนำให้ผู้เรียนลงมือทำงานตามกระบวนการสร้างความคิดรวบยอด
2. ผู้เรียนค้นหาความรู้ และสรุปความคิดรวบยอดได้เองตาม

คำแนะนำ

ระดับ 3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้สอนยึดกระบวนการและการสร้างนิสัยเป็นหลัก โดยพิจารณาจาก

1. ผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนค้นหาความรู้ และพัฒนาความรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยการใช้สถานการณ์ต่าง ๆ อย่างหลากหลาย
2. ผู้เรียนเลือกและปฏิบัติตามศักยภาพ
3. ผู้เรียนประเมินตนเอง และปรับปรุงตนเอง
4. การเรียนการสอนมุ่งเน้นการสร้างนิสัยการปฏิบัติ จนเป็นบุคลิกภาพถาวรติดตัวผู้เรียนตลอดไป

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ หมายถึง การรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนที่เกิดจากการปฏิบัติการเรียนการสอนให้ครอบคลุมสาเหตุ ปัจจัย และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง โดยครูนำเสนอรายงานการปฏิบัติในรายละเอียด ดังนี้

1. ปัญหาความต้องการของผู้เรียนที่ต้องได้รับการพัฒนา และเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน
2. เทคนิค วิธีการ หรือนวัตกรรมการเรียนการสอนที่นำมาใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และขั้นตอนวิธีการใช้เทคนิควิธีการหรือนวัตกรรมนั้น ๆ
3. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามวิธีที่กำหนด ที่เกิดกับผู้เรียน
4. ข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ ๆ ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 เป็นรายงานการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในภาพรวมของกลุ่มผู้เรียนหรือห้องเรียนที่รับผิดชอบ โดยพิจารณาจาก

1. ข้อมูลสภาพปัญหาความต้องการ และเป้าหมายในการพัฒนาที่เป็นภาพรวมกลุ่มใหญ่ หรือผู้เรียนทั้งห้อง
2. เทคนิควิธีการ วัตกรรมการนำเสนอ เป็นเทคนิคที่ใช้กับผู้เรียนเป็นแบบเดียวกันทั้งห้อง
3. รายงานผลการใช้เทคนิควิธีการ หรือนวัตกรรม เป็นภาพรวมของการพัฒนาผู้เรียนทั้งห้อง
4. ข้อเสนอแนะใหม่ ๆ เป็นการเสนอในการปฏิบัติต่อนักเรียนเหมือนกันทั้งห้อง

ระดับ 2 เป็นรายงานการพัฒนาคุณภาพที่แสดงถึงการพัฒนาผู้เรียนจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ของห้องเรียนที่รับผิดชอบ โดยพิจารณาจาก

1. ข้อมูลสภาพปัญหา ความต้องการ และเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียนที่จำแนกเป็นกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง กลุ่มอ่อน หรือกลุ่มเฉพาะอย่างอื่น ๆ
2. เทคนิควิธีการและนวัตกรรมที่นำเสนอในการพัฒนาผู้เรียนสนองตอบต่อสภาพของผู้เรียนรายกลุ่ม
3. รายงานผลการใช้เทคนิควิธีการหรือนวัตกรรม แสดงผลการพัฒนาผู้เรียนรายกลุ่ม
4. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องต่อการพัฒนาในแต่ละ

ระดับผู้เรียน

ระดับ 3 เป็นรายงานการพัฒนาคุณภาพที่แสดงถึงการพัฒนาผู้เรียน จำแนกเป็นรายบุคคล โดยพิจารณาจาก

1. ข้อมูลสภาพปัญหาความต้องการและเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนที่จำแนกเป็นรายบุคคล
2. เทคนิควิธีการและนวัตกรรมที่นำเสนอในการพัฒนาผู้เรียนสนองตอบต่อสภาพความแตกต่าง ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล
3. รายงานผลการใช้เทคนิควิธีการหรือนวัตกรรม แสดงถึงพัฒนาการของผู้เรียนรายบุคคล
4. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาผู้เรียนรายบุคคล

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน หมายถึง การแสดงออก การประพฤติปฏิบัติในด้านบุคลิกภาพทั่วไป การแต่งกาย กิริยา วาจา และจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่ำเสมอ ที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธา และถือเป็นแบบอย่าง

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ โดยพิจารณาจาก

1. การแต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ
2. การใช้วาจาสุภาพ
3. มีความประพฤติเรียบร้อย
4. มีความเมตตากรุณาต่อผู้เรียน
5. รับผิดชอบปฏิบัติงานอย่างขยันขันแข็ง

ระดับ 2 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีอย่างสม่ำเสมอ ให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องในลักษณะสร้างสรรค์ ตลอดจนสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอน โดยพิจารณาจาก

1. การให้คำแนะนำ
2. การเชิญชวนให้ปฏิบัติ
3. การแก้ไขข้อบกพร่อง
4. การสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอน

ระดับ 3 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีจนผู้เรียนเกิดศรัทธาและปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดีที่เลือกสรรแล้วเป็นปกตินิสัย โดยพิจารณาจาก

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของครู
ในสถานศึกษา

2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตัดสินใจเลือกพฤติกรรมของตนเอง
3. เติบโตทางบวกแก่นักเรียน
4. เผยแพร่วิธีการที่ถูกต้องในการสร้างคุณธรรม

มาตรฐานที่ 9 รวมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึงการตระหนักถึงความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา และช่วยรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ครบถ้วน บรรลุวัตถุประสงค์ของงาน โดยพิจารณาจาก

1. ความเข้าใจงาน
2. ความสำเร็จของงาน
3. ความเต็มใจรับผลกระทบบของงาน

ระดับ 2 อาสาเข้าร่วมปฏิบัติงานในสถานศึกษา ตามความรู้ ความสามารถ และความถนัดให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา โดยพิจารณาจาก

1. การเข้าร่วมวางแผนและแบ่งงานกันทำ
2. การปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์โดยยึดประโยชน์ของส่วนรวม
3. ความพึงพอใจในบทบาทของตนที่ช่วยให้ผลงานบรรลุเป้าหมาย
4. ผลงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย

ระดับ 3 มุ่งมั่นพัฒนางานและสถานศึกษาอย่างเป็นระบบจนเป็นนิสัย โดยพิจารณาจาก

1. การเป็นผู้เฝ้าในการวางแผนพัฒนาตามเป้าหมายอย่างครอบคลุม และสัมพันธ์กับงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. การเป็นผู้เฝ้าในการพัฒนางานอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ
3. การช่วยเหลือและพัฒนาผู้ร่วมงาน
4. การประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองและกลุ่มแล้วนำมา

ปรับปรุงพัฒนางาน

มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน หมายถึง การตระหนักในความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถของบุคคลอื่นในชุมชน และร่วมมือปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนางานของสถานศึกษาให้ชุมชนและสถานศึกษามีการยอมรับซึ่งกันและกัน และร่วมปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 ปฏิบัติงานทางการศึกษาเกี่ยวกับชุมชนตามที่ได้รับมอบหมายได้ครบถ้วนบรรลุวัตถุประสงค์ของงาน โดยพิจารณาจาก

1. ความรู้ความเข้าใจงานที่ได้รับมอบหมาย
2. ความสำเร็จของงานและประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
3. ความเต็มใจรับผลกระทบของงาน

ระดับ 2 อาสาเข้าร่วมปฏิบัติงานทางการศึกษาที่เกี่ยวกับชุมชน ตามความรู้ ความสามารถและความถนัด โดยพิจารณาจาก

1. การเข้าร่วมวางแผนและแบ่งงานกันทำ
2. การปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์โดยยึดถือประโยชน์ของส่วนรวม
3. ความพึงพอใจในระหว่างการทำงาน
4. ความพึงพอใจในบทบาทของตน ที่ช่วยให้ผลงานบรรลุเป้าหมาย

ระดับ 3 มุ่งมั่นพัฒนางานการศึกษาเพื่อชุมชน และร่วมมือกันพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างเป็นระบบ เป็นนิสัย โดยพิจารณาจาก

- กับงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
1. การเป็นผู้นำในการวางแผนพัฒนาชุมชนที่ครอบคลุมและสัมพันธ์
  2. การเป็นผู้นำการพัฒนางาน ทำให้งานมีประสิทธิภาพ เป็นระบบ
  3. ช่วยเหลือและพัฒนาผู้ร่วมงาน
  4. การประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองและกลุ่ม แล้วนำมาปรับปรุงพัฒนางาน

มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา หมายถึง การค้นหา สังเกตจดจำและรวบรวมข้อมูลข่าวสารตามสถานการณ์ของสังคมทุกด้านโดยเฉพาะสารสนเทศเกี่ยวกับวิชาชีพครู สามารถวิเคราะห์ วิจัยกรณีอย่างมีเหตุผล และใช้ข้อมูลประกอบการแก้ปัญหาพัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 สามารถแสวงหาข้อมูล ข่าวสารที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน และนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนได้ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับสภาพทางการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคมในระดับท้องถิ่น ในระดับประเทศและระดับโลก โดยพิจารณาจาก

1. การมีข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบัน

ระดับ 2 สามารถรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและนำมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนได้ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับเทคโนโลยี เทคนิควิธีการ นวัตกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและวิชาชีพครู โดยพิจารณาจาก

1. การวิเคราะห์ข้อมูลและนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียน

การสอน

ระดับ 3 สามารถจัดระบบข้อมูลข่าวสาร นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นปกตินิสัย โดยพิจารณาจาก

1. การจัดระบบข้อมูลข่าวสารได้
2. การให้บริการข้อมูลข่าวสารได้
3. การนำข้อมูลข่าวสารไปใช้ในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์ หมายถึง การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดยการนำเอาปัญหาหรือความจำเป็นในการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการเรียนและการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ในโรงเรียนมากำหนดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาของผู้เรียนที่ถาวร เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของครูอีกแบบหนึ่ง ที่จะนำเอาวิกฤติต่าง ๆ มาเป็นโอกาสในการพัฒนา ครูจำเป็นต้องมองมุมต่าง ๆ ของปัญหาแล้วค้นมุมมองต่าง ๆ ของปัญหาไปในทางการพัฒนา กำหนดเป็นกิจกรรมในการพัฒนาของผู้เรียน ครูจึงต้องเป็นผู้มองมุมบวกในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ กล่าวที่จะเผชิญปัญหาต่าง ๆ มีสติในการแก้ไขปัญหา มิได้

ตอบสนองปัญหาต่าง ๆ ด้วยอารมณ์ หรือแรงมุมแบบตรงตัว ครูสามารถมองหักมุมในทุก ๆ โอกาส มองเห็นแนวทางที่นำสู่ผลก้าวหน้าของผู้เรียน

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 การพัฒนาหรือการแก้ปัญหาและวิกฤติต่าง ๆ มีลักษณะเดียว โดยพิจารณาจาก

1. การพัฒนาหรือการแก้ปัญหาแบบตรงตัว ใช้ตัวแปรตัวเดียว ลักษณะเดียว มีสูตรตายตัว
2. กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียนหรือการแก้ปัญหา มีทางเลือกทางเดียว ไม่คำนึงถึงองค์ประกอบอื่น ๆ

ระดับ 2 การพัฒนาหรือการแก้ปัญหาใช้องค์ประกอบรอบด้าน โดยพิจารณาจาก

1. นำองค์ประกอบรอบด้านมาช่วยในการพัฒนาหรือแก้ปัญหา
2. นำเอาข้อมูลมารวบรวมสร้างทางเลือกหลาย ๆ ทาง แล้วจึงเลือกทางเลือกที่ดีกว่า
3. สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อขจัดปัญหาเดิมที่จะเกิดขึ้นได้ในภายหน้า

4. ใช้แนวทางในการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นมากกว่าการแก้ไข

ระดับ 3 สร้างกิจกรรมการเรียนรู้จากปัญหาหรือความจำเป็นในการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจาก

1. มีการนำเสนอองค์ประกอบตัวแปรที่เกี่ยวข้องทั้งระบบ
2. ให้ผู้เรียนรู้จักผลกระทบของการกระทำของตน ประเมินการแสดงของตนว่ามีผลดี มีจริยธรรม ความงามมากน้อยเพียงใด
3. ให้ผู้เรียนสร้างแนวทางในการพัฒนาตน เพื่อป้องกันปัญหาและวิกฤติที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างถาวร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ศรีสมร พุ่มสะอาด (2530 : 206) ได้ศึกษาคุณภาพของครูประถมศึกษา พบว่า ครูที่มีคุณภาพสูงและครูที่มีคุณภาพต่ำ จะมีชั่วโมงสอนใกล้เคียงกัน แต่ครูที่มีคุณภาพสูงจะมีภาระงานอื่นมากกว่าครูที่มีคุณภาพต่ำ

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (2533 : 1-12) ได้ศึกษา สภาพการณ์ปฏิบัติงานของข้าราชการครู พบว่า ข้าราชการครูสายงานสอนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

การประถมศึกษาแห่งชาติ มีชั่วโมงสอนตั้งแต่ 21-30 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ต้องปฏิบัติงาน
สนับสนุนการสอนเพิ่มอีก 1-5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และใช้เวลาในการเตรียมการสอน ประมาณ
1-3 ชั่วโมง/สัปดาห์

บรรจง สลิ่งวงศ์ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของครูประถม
ศึกษาคณะมัธยมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณีครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดลำปาง พบว่า การศึกษาคุณลักษณะใน 3 ด้าน คือ ด้านรอบรู้ สอนดี
ด้านมีคุณธรรม จรรยาบรรณ และด้านมุ่งมั่นพัฒนา คุณลักษณะของครูประถมในด้านคุณธรรม
จรรยาบรรณ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านรอบรู้ สอนดี และด้านมุ่งมั่นพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง
หากพิจารณาตามขนาดโรงเรียน พบว่า ทรคณะผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่มีคุณลักษณะด้าน
รอบรู้ สอนดี ด้านมีคุณธรรมจรรยาบรรณ และด้านมุ่งมั่นพัฒนาอยู่ในระดับมาก ทรคณะของ
ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ด้านมีคุณธรรมจรรยาบรรณอยู่ในระดับมาก ด้าน
รอบรู้ สอนดี และด้านมุ่งมั่นพัฒนา อยู่ในระดับปานกลาง

บุญเลิศ เทพแก้ว (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของ
ครูและบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ ที่มีต่อแนวทางการยกระดับมาตรฐาน
วิชาชีพครูในด้านการควบคุมและส่งเสริม กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ข้าราชการครูจำนวน 672 คน
โดยจำแนกเป็น ครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด จำนวน 444 คน ครูสังกัด
กรมสามัญศึกษา 189 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 39 คน พบว่า ครูและบุคลากร
ทางการศึกษา มีความคิดเห็นต่อแนวทางการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูทั้งด้านการควบคุม
และด้านการส่งเสริมในระดับเห็นด้วย ครูและบุคลากรทางการศึกษาจำแนกตามสังกัดและตาม
อายุราชการ มีความคิดเห็นด้านการควบคุมและการส่งเสริมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .01 เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง มีความคิดเห็นด้านการส่งเสริมแตกต่างกัน แต่ด้าน
การควบคุมไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามเพศ มีความคิดเห็นด้านการควบคุมแตกต่างกัน
แต่ด้านการส่งเสริมทั้งสองเพศมีความเห็นไม่แตกต่างกัน

ศรีสมบัติ ภูมิเขียว (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการครู
สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า การทำผลงานทางวิชาการเพื่อขอเลื่อนตำแหน่งเป็นอาจารย์ 3
ในเรื่องความชำนาญการในการสอนวิชาใดวิชาหนึ่ง ควรเน้นการเตรียมการสอนที่ดีเป็นลำดับ
แรก ซึ่งอาจารย์ 3 ทุกกลุ่มวิชามีความเห็นตรงกัน ส่วนเรื่องอื่น ๆ มีลำดับความสำคัญแตกต่าง
กันออกไปในแต่ละกลุ่มวิชา

สมชาย พันธุ์ควนิชัย (2535 : 116) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับ
หลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อขอเลื่อนเป็นระดับ 7 ของข้าราชการครูสายงานสอน สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ครูหญิงและครูชาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และ
วิธีการเพื่อเลื่อนเป็นระดับ 7 แตกต่างกัน

มานพ แก้วขาว (2536 : 83) ได้ศึกษาการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพัทลุง พบว่า ครูมีความปรารถนาที่จะสร้างความดีงาม มีความขยันหมั่นเพียร และประพฤติตนให้มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับของสังคม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อมและโอกาส ตลอดจนแรงจูงใจต่าง ๆ

วิจิตร ชำนาญดี (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการคุรุสภาจังหวัดในภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีต่อมาตรการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครู 3 ด้าน คือมาตรการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของครู มาตรการควบคุมและส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู และมาตรการปรับปรุงระบบเงินเดือน ค่าจ้าง และสวัสดิการต่าง ๆ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยคณะกรรมการคุรุสภาจังหวัดในภาคกลาง จำนวน 100 คน ภาคเหนือ จำนวน 92 คน ภาคใต้ จำนวน 100 คน และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 100 คน รวมกลุ่มตัวอย่างรวม 392 คน จากการศึกษา พบว่า คณะกรรมการคุรุสภาทั้ง 4 ภาค มีความเห็นด้วยในระดับมากทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

1. มาตรการการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของครู ประกอบด้วย การสร้างมาตรฐานการผลิตครู การพัฒนาองค์กรผลิตครู การพัฒนาหลักสูตรสถาบันผลิตครู การคัดเลือกครู การฝึกอบรมครู การประเมินผลการทำงาน การพัฒนาหน่วยศึกษานิเทศก์ การกำหนดภารกิจของครู และการสนับสนุนการจัดสื่อการเรียนการสอนช่วยครู

2. มาตรการควบคุมและส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู ประกอบด้วย มาตรการพัฒนาโครงสร้างและบทบาทของคุรุสภา การประสานงานระหว่างคุรุสภากับคณะกรรมการข้าราชการครูและสถาบันผลิตครู การสนับสนุนด้านการนิเทศภายในโรงเรียน การประเมินผลบุคลากรของโรงเรียน การปรับปรุงเกณฑ์การเลื่อนตำแหน่ง การออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู การพัฒนาจริยธรรมของครู การปรับปรุงระเบียบวินัยและการลงโทษ การกำหนดคุณสมบัติของครูและมาตรการวิจัยพัฒนาสมรรถภาพ และประสิทธิภาพการทำงานของครู

3. มาตรการปรับปรุงระบบเงินเดือน ค่าจ้างและสวัสดิการ ๆ ประกอบด้วย มาตรการเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานภารกิจของครู สิทธิการลาศึกษาต่อโดยเงินเดือนไม่ลดขั้น การแยกบัญชีเงินเดือนครู การกำหนดเงินเพิ่มพิเศษ การกำหนดตัวแทนครูเข้าร่วมสภามหาวิทยาลัย การให้คู่สมรสได้ทำงานในท้องที่เดียวกัน การได้รับการตรวจสอบสุขภาพประจำปีของครู การกำหนดเสรีภาพทางวิชาการ การสนับสนุนการจัดตั้งองค์กรครู และการประเมินผลงานของครูต้องกระทำโดยเปิดเผยและเป็นธรรม

ณรงค์ สิกขิประเสริฐ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง จรรยาบรรณครูของครูผู้สอนในทรรณะของข้าราชการครู : กรณีศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่า

1. ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงรายให้ความสำคัญในการปฏิบัติตนตามข้อกำหนดจรรยาบรรณครู ดังนี้

1.1 ระดับมากที่สุด คือ ด้านการถ่ายทอดความรู้เดิม ความสามารถด้านการให้เกียรติแก่ผู้ร่วมงานทางวิชาการ และด้านความซื่อสัตย์สุจริต

1.2 ระดับมาก คือ ด้านความเสมอภาคในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ด้านการยึดมั่นในศาสนา ด้านการอุทิศเวลาในการสอน ด้านรักษาชื่อเสียงของตนเอง ด้านการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ ด้านการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และด้านการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างครู

2. เปรียบเทียบพระศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ที่มีต่อความสำคัญในการปฏิบัติตนตามข้อกำหนดจรรยาบรรณครู ปรากฏผลดังนี้

2.1 จำแนกตามเพศ ข้าราชการครูชายและหญิงมีพระศนะในการปฏิบัติตามข้อกำหนดจรรยาบรรณครูแตกต่างกัน ในด้านการยึดมั่นในศาสนา ด้านการอุทิศเวลาในการสอน ด้านการรักษาชื่อเสียงของตนเอง ด้านการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ และด้านความซื่อสัตย์สุจริต โดยครูผู้หญิงให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตนสูงกว่าครูชาย

2.2 จำแนกตามอายุ ข้าราชการครูที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี และตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป มีพระศนะต่อความสำคัญในการปฏิบัติตน ตามข้อกำหนดจรรยาบรรณครูไม่แตกต่างกัน

2.3 จำแนกตามตำแหน่ง ข้าราชการครูที่เป็นผู้บริหารและครูผู้สอนแสดงพระศนะต่อความสำคัญในการปฏิบัติตน ตามข้อกำหนดจรรยาบรรณครูแตกต่างกัน ด้านการอุทิศเวลาในการสอน ด้านการรักษาชื่อเสียงของตนเอง ด้านการถ่ายทอดความรู้เดิมความสามารถ และด้านการประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี โดยครูผู้สอนให้ความสำคัญในการปฏิบัติตนสูงกว่าผู้บริหารทุกด้าน

ประสงค์ พรโสภิต (2537 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารบุคลากรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัญหาการบริหารบุคลากรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาและธำรงรักษาบุคลากรและด้านการควบคุม กำกับ ติดตามและนิเทศ ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

ปริญญา กรวยทอง (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการขยเลื่อนตำแหน่งอาจารย์ 3 ของข้าราชการครูสายงานสอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง องค์ประกอบด้านการจัดทำรายงาน ผลการปฏิบัติงาน ปัญหาอยู่ในระดับน้อย ส่วนองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

สัณญา ณ พิบูลย์ (2538 : 62-63) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่อคุณลักษณะของครูอาจารย์ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา โดยผู้วิจัยได้ศึกษาคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ คุณลักษณะ

ด้านรอบรู้ สอนดี คุณลักษณะด้านมีคุณธรรม จรรยาบรรณ และคุณลักษณะด้านมุ่งมั่นพัฒนา พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 คุณลักษณะ หากแยกตามตัวแปร ด้านประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารที่ต่ำกว่า 5 ปี และตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปนั้น พบว่าไม่แตกต่างกัน

สุรจิตร์ สวารุพรรณ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัญหาการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น รวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เพื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ยกเว้นด้านการกำหนดความต้องการบุคลากร มีปัญหาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามกลุ่มตัวแปรขนาดโรงเรียนก็ปรากฏผลทำนองเดียวกัน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยระดับปัญหาจากสูงไปหาต่ำ ดังนั้น การกำหนดความต้องการของบุคลากร การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน การควบคุมกำกับและนิเทศบุคลากร การพัฒนาและธำรงรักษาบุคลากร และการประเมินการปฏิบัติงานบุคลากร และปัญหาการปฏิบัติงานของบุคลากรของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ขนาดต่างกันโดยรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกัน

ชาญยุทธ บุญรินทร์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า การบริการงานบุคลากร ด้านการจัดหา การธำรงรักษาและการพัฒนาบุคลากร มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางมีปัญหาการบริหารด้านบุคลากร พ้นจากงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัญหาอื่น ๆ โรงเรียนทุกขนาดมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พรทิพย์ อรุณทอง (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู จากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 312 คน และผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 98 คน รวมทั้งสิ้น 410 คน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ข้อ 1 ว่าครูปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ส่วนข้อ 3 และ 7 เห็นว่าครูปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนั้น เห็นว่าปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ครูผู้สอนมีความคิดเห็นข้อ 1 อยู่ในระดับน้อย นอกนั้นเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ข้อ 3 และ 7 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

มรกต อิศรานุวัฒน์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

สมุทรปราการ พบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ มีความต้องการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ครูที่มีเพศต่างกันมีความต้องการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูที่มีอายุต่างกัน มีความต้องการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ครูที่มีวุฒิการทางการศึกษาต่างกันมีความต้องการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ครูที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน มีความต้องการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความต้องการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความต้องการวิธีการพัฒนาความรู้เพื่อเพิ่มคุณภาพการสอนด้านการจัดการศึกษาของงานทั้งในและต่างประเทศมากที่สุด รองลงมา คือเชิงวิทยากรบรรยายและจัดอบรมสัมมนาปฏิบัติการเพื่อผลิตเอกสารการสอน

อนันต์ สาสุนทร (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู โดยผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงาน จำนวน 11 มาตรฐาน พบว่า ผู้บริหารในส่วนรวมมีทัศนะเกี่ยวกับการมีปัญหามาตรฐานวิชาชีพครูของครูโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยที่มาตรฐานที่มีปัญหาอยู่ใน 3 ลำดับแรก เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพอยู่เสมอ, มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ และมาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

บรรจง ศรีประเสริฐ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา ในจังหวัดนครพนม จำนวน 11 ข้อ พบว่า บุคลากรทางการศึกษาโดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพส่วนมากเห็นด้วยกับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภาทั้ง 11 ข้อ โดยให้เหตุผลที่สอดคล้องกับการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา 3 ด้าน คือ

1. การพัฒนาตนเอง ครูต้องเป็นผู้นำในการพัฒนาความรู้ความสามารถให้ทันสมัย ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้ผู้เรียนเคารพศรัทธา และต้องแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนให้ทันสมัยอยู่เสมอ

2. การพัฒนางาน ครูต้องจัดกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการจัดทำแผนการสอนซึ่งเป็นการวางแผนในการกำหนดความสำเร็จของผู้เรียน ใช้สื่อประกอบการสอนทำให้ผู้เรียนเกิดความฉันทะริเริ่ม สร้างสรรค์

3. การพัฒนาสังคม ครูต้องทำงานเป็นทีม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะในการพัฒนาการศึกษา และร่วมมือกับชุมชนพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามที่ชุมชนต้องการ

ประสงค์ อภิโรจนกุล (2544 : 5-6) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานด้านวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไป มีระดับพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูในระดับปานกลาง และครูในโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น มีระดับพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูและงานด้านวิชาการสูงกว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไป

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศ ในส่วนเกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน และผู้บริหารโรงเรียน พบว่า

1. ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียน มีความคิดเห็นในมาตรฐานที่ 3 ด้านมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ และมาตรฐานที่ 7 ด้านรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. เมื่อจำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง พบว่า ครูผู้สอน มีความคิดเห็นในมาตรฐานที่ 1 ด้านปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านอื่น ๆ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารโรงเรียน มีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ในมาตรฐานที่ 3 ด้านมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ และมาตรฐานที่ 7 ด้านรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ ครูผู้สอนมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ส่วนงานวิจัยในประเทศเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า โดยรวม ครูผู้สอน มีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย มาตรฐานที่มีปัญหา 3 ลำดับแรก เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานที่ 7 และมาตรฐานที่ 11 ด้านแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

ส่วนงานวิจัยในประเทศอื่น ๆ สรุปสาระสำคัญได้ว่า ความต้องการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนของครูผู้สอน พบว่า โดยรวมและรายด้าน มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ครูที่มีเพศต่างกัน มีความต้องการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอน โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูที่มีอายุต่างกัน มีความต้องการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความต้องการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยต่างประเทศ

เอลเลน และพาเลียช (Ellen & Palaich, 1985 : Abstract) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการแนะนำนโยบายสำหรับระบบการให้รางวัลและความดีความชอบแก่ครู โดยการใช้วิธีการให้รางวัลตอบแทนครูและให้ครูทำงานมากยิ่งขึ้น และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการศึกษา โดยงานวิจัยได้อธิบายเกี่ยวกับการให้รางวัลและเสนอความคิดในการแก้ไข โดยเน้นเนื้อหา ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะ ชัดชัดแจ้งเกี่ยวกับการให้รางวัลครูที่ทำหน้าที่ดีเด่น
2. เป้าหมายของรางวัลที่น่าจะได้รับรางวัลความดีความชอบและข้อจำกัด ในการเพิ่มเงินเดือนแก่ครู
3. กิจกรรมและแนวปฏิบัติที่น่าจะได้รับรางวัลความดีความชอบ และประโยชน์ที่ได้รับจากการให้รางวัล
4. การประเมินความดีความชอบ
5. การประเมินผลงานครู
6. แนวทางในการพัฒนาการศึกษา
7. การให้รางวัลคืออะไร แนวทางในการดำเนินงานโดยอัตโนมัติของการทำงาน
8. บทบาทหน้าที่เจ้าหน้าที่ของรัฐและท้องถิ่น

เบลคีย์ (Blakkely, 1986 : 218) ได้ศึกษาการสำรวจทัศนะของผู้สอน และผู้บริหาร ต่อการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอนและผู้บริหารเห็นว่าการประเมินผลการปฏิบัติงาน จะมีประสิทธิภาพมากกว่านี้ หากสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติของผู้สอนมากกว่าความก้าวหน้าในตัวผู้สอนเอง ผู้บริหารและผู้สอนเห็นด้วยอย่างมาก เกี่ยวกับเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้สอน

เบอร์ชไฟด์ (Burchfield, 1986 : 293) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้สอนต่อการประเมินผลผู้สอนในเขตการศึกษาของรัฐอลาบามา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า เกณฑ์การประเมินควรวางวิธีการในการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องนโยบาย กระบวนการ รายละเอียดของงาน การฝึกฝน ความชำนาญการของผู้ประเมิน การอธิบายการใช้เครื่องมือ การใช้แบบทดสอบ การใช้มาตรฐานเดียวกันทั้งหมดของผู้สอน การสังเกตการณ์โดยไม่บอกให้ทราบล่วงหน้า จำนวนครั้งต่ำสุด การประเมินผลที่ใช้ในการสังเกตการณ์ การพัฒนาการปฏิบัติงานของครูผู้สอนและการสอน การได้ค่าตอบแทนพิเศษ และการเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น ผู้บริหารและผู้สอนไม่เห็นตรงกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในเรื่องการรายงานผลการเข้าสังเกต การสิ้นสุดการจ้าง การคัดออกจากระเบียบ และการให้คะแนนการประเมิน

ฟรีล (Freel, 1987 : 289) ได้ศึกษาการประเมินผลผู้สอนที่มีผลกระทบต่อทัศนคติ และผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ พบว่าได้พัฒนาระดับการสอนและการปฏิบัติงานของผู้สอน

ร้อยละ 52 ระบบการประเมินช่วยให้เกิดทักษะที่สมบูรณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ผู้สอนร้อยละ 68
การประเมินผลเป็นวิธีทางที่ช่วยให้เกิดทักษะที่สมบูรณ์ร้อยละ 54

ฮาร์พ (Harpst. 1989 : 236) ได้ศึกษาผลกระทบของโครงการบัณฑิตความก้าวหน้า
ในวิชาชีพครูในโรงเรียนของมลรัฐมิสซูรีในทุกส่วนของโครงการ พบว่า มีส่วนในการกระตุ้น
ความก้าวหน้าส่วนตัว แต่มิได้พัฒนาในเรื่องการสอน ผู้สอนทั้งหลายยังต้องการให้ขยาย
โครงการนี้ต่อไปในโรงเรียนต่าง ๆ

เมตเมนต์ (Maidment. 1987 : Abstract) ได้ศึกษาวิจัยการสนับสนุนบุคลากร :
แนวทางในการพัฒนาบุคลากรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนในสหรัฐอเมริกา พบว่า แม้จะมีปัญหา
อุปสรรคในการดำเนินการอยู่บ้าง การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาก็ยังดำเนินการไปได้ดี โดย
เฉพาะครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ต่างก็ได้ช่วยกันแก้ไขข้อขัดข้องต่าง ๆ เพื่อ
ลดปัญหาเหล่านั้น ตัวอย่างนี้เห็นชัดเจนที่สุด คือ การแต่งตั้งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ คนที่สามารถ
นำองค์กรของหน่วยงานได้ดี คือ ครูซึ่งปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจัง ได้ทุ่มเทเวลาและความสามารถ
ให้กับการทำงาน จนทำให้โรงเรียนและการเรียนการสอนพัฒนาอย่างเห็นได้ชัด

แบลนส์ (Blanks. 1991 : 2766-A) ได้ศึกษาวิจัยรูปแบบของงานสำหรับผู้ทำหน้าที่
การบริหารงานบุคคลภายในระบบโรงเรียนชุมชน ในมลรัฐแคลิฟอร์เนียเหนือ สหรัฐอเมริกา พบว่า
1) การบริหารบุคคลภายในโรงเรียนยังอยู่ในช่วงของการพัฒนา แต่ก็ยังด้าหลังกว่าการบริหาร
บุคคลของหน่วยงานภาคอื่น ๆ 2) ถึงแม้บุคคลที่รับผิดชอบด้านการบริหารบุคคลจะมีพื้นฐาน
ความรู้สูงก็ตาม แต่ในด้านวิชาการแล้วเขาเหล่านั้นก็ยังไม่มีความพร้อมในด้านการบริหารงาน
บุคคล จึงต้องให้บุคคลเหล่านั้นฝึกทักษะความชำนาญ ไม่ว่าจะเป็ด้านการศึกษาหรือการศึกษานอกระบบโรงเรียน 3) การบริหารงานบุคคลของโรงเรียน จำเป็นต้อง
กำหนดความสำคัญก่อนหลังโดยเฉพาะงบประมาณและการวางตัวของผู้ทำงานหรือตำแหน่ง
ของบุคลากร และ 4) ถ้าอาศัยรูปแบบการพัฒนาองค์กรหรือบุคลากรของภาคธุรกิจเอกชนเป็น
ตัวอย่าง การบริหารบุคคลภายในโรงเรียนเป็นงานที่เป็นไปได้

คูเปอร์ (Cooper. 1991 : 1143-A) ได้ศึกษาโดยการให้ความดีความชอบครูที่เมือง
แฮนด์โอเวอร์ รัฐนิวแฮมเชียร์ มลรัฐนิวเจอร์ซีย์ สหรัฐอเมริกา ผลการศึกษา พบว่าการพิจารณา
ความดีความชอบของครู ควรจัดอยู่ในหลักเกณฑ์การให้เงินเดือนครู ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็น
ว่า การประเมินความดีความชอบตลอดทั้งผู้ทำการประเมิน ได้พิจารณาแยกจากเงินเดือน ส่วน
การพิจารณาให้รางวัลความดีความชอบครูในโรงเรียนผู้วิจัยได้ศึกษานั้น ได้เอาใจใส่ในเรื่องการ
เพิ่มเงินแก่ครูที่มีผลงานดีเด่นอยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและหวังว่าอาชีพของตนน่าจะให้
ความมั่นคงแก่ตน และแผนการตอบแทนทางด้านการเงินควรชัดเจนและเชื่อถือได้ กลุ่มครู และ
ผู้บริหาร ตลอดจนกรรมการศึกษาก็เห็นพ้องกันว่า ควรพิจารณาเงินเพิ่มแก่ข้าราชการครูที่มี
ผลงานดีเด่นแยกออกต่างหาก และควรพิจารณาโดยไม่มีอิทธิพลอื่นใดมาเกี่ยวข้อง

เรย์โนลด์ (Raynold. 1992 : 50) ได้ศึกษาองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพในสหราชอาณาจักร โดยศึกษาถึงลักษณะของครูที่มีประสิทธิภาพว่ามีลักษณะอย่างไร ผลการวิจัยพบว่า ครูควรใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ สอนโดยยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ท่องตามหนังสือ และโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพนั้น ครูหรือบุคลากรของโรงเรียนควรมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การจัดการเรียนการสอนที่ท้าทายความสามารถ มีการจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน มีการบันทึกผลการเรียน เพื่อพัฒนาและให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

คันทิงแฮม (Cunningham. 1997 : Abstract) ได้ศึกษาการพัฒนาการสอนวิชาคณิตศาสตร์ของครูประถมศึกษา พบว่า ความสำเร็จในการเรียนและความเข้าใจในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียน ครูเป็นผู้นำและมีบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อมก่อนการจัดการเรียนการสอน มีการพัฒนาปรับปรุงเทคนิควิธีสอน การใช้สื่อการสอน และเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่เสมอ

ไวท์ (White. 1998 : 2539-A) ได้ศึกษาพื้นฐานและคุณลักษณะของครูที่มีความมุ่งมั่นในการสอนในสหรัฐอเมริกา โดยศึกษาจากครูใหญ่ และครูจำนวนร้อยละ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับมาตรฐานและคุณลักษณะของครูผู้สอน พบว่า คุณลักษณะที่เป็นมาตรฐานของครูมีลักษณะ คือ มีความมั่นใจสูง มีความรู้ดี มีประสบการณ์ และมีทักษะความชำนาญ มีทัศนคติที่ดี มีความยินดีในอาชีพทางการสอน

จากการศึกษางานวิจัยของนักการศึกษาต่างประเทศ พบว่า การจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพได้นั้น ครูผู้สอนควรดำเนินการ ดังนี้ 1) ใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย 2) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน 3) สอนโดยยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล 4) มีการปรับปรุงเทคนิควิธีการสอนอยู่เสมอ และ 5) มีการจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

ส่วนงานวิจัยต่างประเทศอื่น ๆ สรุปสาระสำคัญได้ว่า ครูผู้สอนคุณภาพนั้น ควรมีคุณลักษณะที่มีมาตรฐาน ดังนี้ มีความมั่นใจในตนเองสูง มีความรู้ดี มีประสบการณ์ มีทักษะและความชำนาญในการสอน มีทัศนคติที่ดี มีความยินดีในอาชีพการสอน นอกจากนี้ยังได้มีการเสนอแนะแนวทาง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของครู ดังนี้ ควรมีการประเมินผลการทำงานจริงของครูอย่างจริงจัง โดยมีเกณฑ์การประเมินที่เหมาะสม ความสอดคล้องกับนโยบาย เกณฑ์การประเมินใช้มาตรฐานเดียวกัน และประการสุดท้ายควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนเข้ารับการอบรม สัมมนาทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มทักษะการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น